

JOURNALEN

N R 1

A P R I L

1 9 8 9

Johan
vår nye TV-chef
Se sidan 8

"1939"
Se sidan 12–14

SF genom 70 år
Se sidan 5–7

Nu tar SF klivet in i TV-åldern

Nu börjar planerna för SF:s kabel-TV-kanal ta form. Under flera års tid har vi noga studerat framväxten av de nya TV-marknaderna och avvaktat den rätta tidpunkten att börja agera på dessa nya marknader.

Vår grundinställning har hela tiden varit densamma: Det är självklart att SF ska hänga med nu när TV utvecklas. Det är viktigt att vi hela tiden försöker erövra de nya marknader som växer fram för filmen.

Videomarknadens tillväxt i början på 80-talet visade vägen: Det går inte att isolera sig kring traditionella aktiviteter i en tid då medieutvecklingen är så explosiv som den varit hela 80-talet.

Tågen går och det gäller att inte bli ensam kvar på en nedläggningshotad station.

Men vår attityd till TV har varit något annorlunda än våra konkurrenters. De talar mycket om teknik: satelliter, kablar, transponders osv.

Vi talar hellre om programmen. Vår plattform är mjukvaran, inte hårdvaran.

Tradition och förnyelse

När vi runt 1984 starkt accelererade vår produktion, var det dels ett uttryck för en allmän ambition att vara trogen SF:s traditioner men också ett sätt att bredda basen för alla tänkbara framtida medieaktiviteter.

Så länge vi är den främsta långfilmsproducenten inte bara i Sverige utan i hela Skandinavien, finns det alltid plats för oss när nya marknader öppnas. Paradoxen är nämligen den, att ju fler kanaler vi får, desto värdefullare blir de svenska filmerna. Utbudet i de olika kanalerna har en tendens att bli ganska likriktade, men de svenska filmerna är och förblir den mest attraktiva programvaran, de mest folkära och i ordets sanna mening bredaste underhållningsprogrammen.

Detta är vår utgångspunkt, när vi nu finslipar detaljerna kring vår egen TV-kanal.

Samarbete över gränserna

Det bör märkas att SF:s ambitioner kring TV-mediet självklart sträcker sig längre än till en filmkanal i de svenska kabelnäten. Vi har markerat

vårt intresse av att vara med i diskussionerna kring en eventuell ny, tredje reklamfinansierad TV-kanal. Till sammans med andra har vi lanserat tankar kring en etersänd betal-TV-kanal och vi har inlett ett brett produktionsamarbete med Sveriges Television.

Till detta lägger vi så småningom ett skandinaviskt perspektiv med TV-verksamhet även i de andra nordiska länderna.

Politik och verklighet

Men vi har också en annan utgångspunkt: Vi agerar inom de regler och riktmärken som lagar och politiken anger. Problemet på detta område är självfallet politikernas klara oförmåga att hänga med i den tekniska utvecklingen och anpassa legislaturen till den praktiska verkligheten.

Här måste det till en helt annan konsekvens i TV-politiken från statsmakternas sida, så att åtminstone alla aktörer kan agera på lika villkor. Så är det inte nu och det är orimligt. Nu är det t ex fritt fram för reklam om den kommer via satellit in i kabelnäten, men inte om den kommer via kasset i samma nät. Detta är lika färgigt som orimligt.

Marknadens mångfald

Många känner säkert en viss oro kring vad som händer med SF:s mer traditionella verksamheter, när TV kommer in i bilden. Och det kan inte uteslutas, att TV på sikt blir en tuff konkurrent för t ex biograferna och videouthyrningen.

Jag tror dock att allt får plats. Biografernas främsta konkurrensmedel består: Det är det överlägset bästa sättet att se film och biografen erbjuder dessutom en omistlig social gemenskap. Videons stora trumf är lika självklart valfriheten: Man kan se

vad man vill, när man vill och kan välja ur ett mycket stort utbud.

Distributionsformerna kompletterar varandra. Det visar också exemplen från de marknader där allt redan finns: USA, Europa.

Men en viss effekt blir det säkert på sikt. Men det är bättre att flytta de egna äggen från den egna korgen till en annan egen korg än att passivt titta på hur någon annan gör det som vi borde göra själva.

Så om 80-talet blev videons årtionde (men samtidigt också biografens renässans!), så blir nog på många sätt 90-talet TV:s årtionde. På gott och ont förstås.

SF:s meny

Den bas som SF har: Tillgång till det klassiska filmbiblioteket, högklassiga barnfilmer efter 25 års oavbruten produktion, nya svenska filmer och det allra bästa från utlandet, gör dock att vår ambition är att berika TV-utbudet i Sverige, inte ytterligare tunna ut en redan ganska blasig soppa.

LENNART WIKLUND

Hela programmet varje dag i hela landet

Att kunna presentera hela bioprogrammet för alla svenskar varje dag har sedan länge varit en ambition hos SF Bio. Att göra detta genom daglig annonsering i riks-, storstads- och lokalpress visade sig snart vara ekonomiskt omöjligt. Genom ett för båda parter mycket lyckat avtal kan vi utnyttja Expressens olika editioner för att presentera hela riksprogrammet varje dag. Den biointresserade vet att han alltid har tillgång till bioprogrammet på sin ort, om han bor i en ort där SF Bio driver biograf.

Varje dag gäller också för annonseringen i morgontidningarna i storstäderna. Framför allt i Stockholmsregionen har vi sett det som en svaghet att vi inte kunnat presentera vårt program varje dag i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Genom en ny utformning av repertoarannonser har vi nu möjlighet att göra detta utan att kostnaderna blir oöverstigliga.

Alltid på en fredag

Förstärkt repertoarannonsering på fredagarna är en annan del i det nya repertoarannonspaketet. Fyra helsidor med filminformation presenteras varje fredag i Expressens olika editioner, i Göteborgstidningen (GT) samt i Arbetet. Syftet med denna förstärkta repertoarannonsering är att ge en utökad information kring de filmer vi

50

Tisdagen den 21 februari 1989 * EXPRESSEN

SVERIGES STÖRSTA BOKEDJJA VISAR

<p>COCTAIL Tom Cruise Komed SAGA Kungälv 24 2.30, 4.45, 7, 9.15 Fr 11 FILMSTADEN Repertoar: 42 12.215, 4.30, 6.45 o 9</p>	<p>DOSSPÅRET Charl Eastwood Action RINGSÖDE Göteborg 93 6.45 o 9.15 Fr 15 RIGOLETTO Kungälv 16 12.15, 2.30, 4.45, 7 o 9.15</p>	<p>MARIAN SOSHETKA Komed RIVERA Sverig 52 Kl 6.45 o 9.15 Bt</p>	<p>S.O.S. SÖDESÅLSKAPRESJAN Lasse Åberg Komed DAKEN Hedemörsplan 7 o 9.10 Barnfilmen CAMERA Tolv Centrum Ola 14.7 Barnfilmen FILMSTADEN Repertoar: 42 12.215, 4.30, 6.45 o 9 PARK Skerpingen 18 7 o 9.10 Barnfilmen RIVAL Maneriet 7 o 9.10 Barnfilmen</p>	<p>UPPSALA FILMSTADEN 7. Aprilen 12 kl 13.40 00 K o me fr kl 17.15, 18 o 12.15 THE OUTSIDERS en Francis Ford Coppola 13.30, 15.30, 18.30 o 20.30 Fr 15 o • Hörförare LADY OCH LÖSEN Wahl Duvro, Barri Familj 18.30 o 21.00 Fr 11 o 17.00 Barnfil. Alla platser 30- KASA KARAT Anneli Lindgren, Barri Familj 15.15 o 16.15, Barnfil. 10- INGEN RÖVARE FINNS I SÖDEN Anneli Lindgren, Barri Familj 13.15, 14.15, 15.15 o 16.15, Fr 7 o 10- SPEGLÉN Uppsala 7. Aprilen 16 kl 12.00 00 K o me fr kl 17.30, 18 o 15.00 Bt kl kvällen. Fr 17.30 Chenar ut i filmstaden EN FISK SOM HETER WANDA Komed med John Chase 18.45 o 20.45 Fr 15 o</p>
<p>ALLEN NATION Action RIGOLETTO Kungälv 16 7 o 9.15 Fr 15 o</p>	<p>DI BARNHJULNA BERGENS GÖRILLOR Spökevarn Wener KODA KVARN Bildningslag 5 1.45, 4.15, 6.45, 9.15 Fr 11 o</p>	<p>EN FISK SOM HETER WANDA John Chase Komed FILMSTADEN Repertoar: 42 12.20, 2.45, 5, 7.15 o 9.30 LOCK Östervång 82 7 o 9.15 Fr 15 o</p>	<p>VEN SATTE DU ROGER RABBIT? Komed RIGOLETTO Kungälv 16 12.20, 2.45, 5, 7.15 o 9.30 CAMERA Tolv Centrum 9.10 Fr 15 o</p>	<p>VEN SATTE DU ROGER RABBIT? Komed RIGOLETTO Kungälv 16 12.20, 2.45, 5, 7.15 o 9.30 FILMSTADEN Repertoar: 42 12.215, 4.30, 6.45, 9 Fr 11 o</p>
<p>BAGAD GÅT Komed USA KVARN Bildningslag 5 1.15, 3.30, 5.30, 7.30 o 9.30 RINGSÖDE Göteborg 93 7 o 9.10 Barnfilmen STYCK 182 Repertoar: 8 7 o 9.10 Barnfilmen</p>	<p>DI HÄR Bruce Willis Action 7 RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 6.45 o 9 Fr 7 o</p>	<p>EN FISK I NY YORK Eddie Murphy Komed FILMSTADEN Repertoar: 42 12.215, 4.30, 6.45 o 9 Fr 7 o</p>	<p>MOONWALKER Michael Jackson FILMSTADEN Repertoar: 42 12.30, 2.45, 5, 7.15 o 9.30 Fr 11 o</p>	<p>WILLOW Anselmi RIGOLETTO Kungälv 16 12.315, 4.30, 6.45, 9 Fr 7 o</p>
<p>BIG Tom Hanks Komed FILMSTADEN Repertoar: 42 12.30, 2.45, 5, 7.15, 9.30, 11.7</p>	<p>DUNGELN Wahl Duvro Smedstift 7 RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 6.45 o 9 Fr 7 o</p>	<p>KVINNER PÅ GRÄNSEN TILL NERVSAMMANBROTT Pedro Almodovar Komed STURE Berger Jönko 28.30 7 o 9 Fr 7 o</p>	<p>YOUNG GUNS Western RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 7 o 9.15 Fr 15 o</p>	<p>YOUNG GUNS Western RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 7 o 9.15 Fr 15 o</p>
<p>DOOMSDAGNING VIETNAM Komed RIGOLETTO Kungälv 16 6.30 o 8.45 Fr 11 o</p>	<p>EN FISK SOM HETER WANDA Komed med John Chase 18.45 o 20.45 Fr 15 o</p>	<p>TVÄ SYSTEM FÖR NYCKEL Sette-Medler, Ulf Sanke Komed FILMSTADEN Repertoar: 42 12.30, 2.45, 5, 7.15 o 9.30 Bt</p>	<p>YOUNG GUNS Western RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 7 o 9.15 Fr 15 o</p>	<p>YOUNG GUNS Western RIGOLETTO Kungälv 16 12.215, 4.30, 7 o 9.15 Fr 15 o</p>

KOMEDI

KVINNER PÅ GRÄNSEN TILL NERVSAMMANBROTT

Filmens buspalle Nr.1

Spanien sjuder av nya talanger inom konst och film. Pedro Almodovar har efter några år ute i "kylan" tagits till hjärtat av sina landsmän. Numera betraktas han som landets främste regissör. Hans filmer går utpå på det mesta hemmapubliken (och all annan publiksett).

kas på. Pedros senaste är en stygg komedi om nervösa kvinnor, förloppna älskare och vådan av att behöva kommunicera med telefonvärdare. KVINNER... har inbost ett flertal utmärkelser världen över och blir antagligen Spaniens bidrag till Oscar-galan.

spelar och att göra det möjligt att informera lite extra om filmer där lanseringsbudgeten kanske inte är så stor.

Dessa filmsidor har mottagits mycket väl av publiken.

Vi har inte övergivit landsortspresen. Varje fredag annonserar SF Bio sitt program i de landsortstidningar som tidigare haft programmet, och i samma omfattning. Att annonsering-

en inskränker sig till fredagar är naturligtvis en ekonomisk kompromiss för att få hela paketet att gå ihop.

Effekten av den nya annonseringen, såväl positiva som negativa, kommer att undersökas under det första kvartalet 1989, och vi har stor handlingsberedskap för att göra anpassningar och förändringar om det skulle behövas.

PER TENGBLAD

Hjältarnas återkomst

1988 och början av 1989 har varit familjefilmernas och vuxenfilmernas period, med farliga förbindelser, prinsar i New York, disksatta kaniner och seglande skandinaver som de stora dragplåstren.

Under 1989 kommer hjältarna tillbaka.

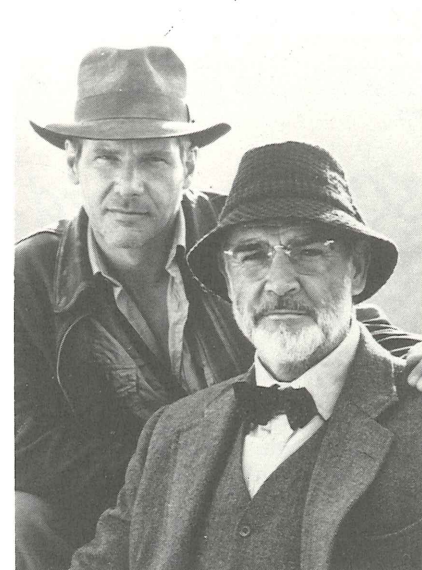
James Bond blir visserligen av med sin licens, men jagar effektivt av hela den sydamerikanska kontinenten i jakten på den som mördat kollegan Felix Leiter. Identifikationsobjekt för "länsstolsagenter" kommer sannolikt inte att saknas och i relationerna mellan könen ställs allt tillrätta, när hjälten med glimten i ögat låter hälsa "Mitt namn är Bond - James Bond".

I serien "Det är aldrig fel med en brun trilby", speciellt inte om den åt-

"Bond".

följs av en ordentlig oxhudspiska, flyger nästa hjälte in i biografialongerna under oktober. Indiana Jones har också en talang för att tillfredsställa pojkkaktiga behov av identifikationsobjekt och feminina behov av det

"Indiana Jones".

tysta, lugna, men oförutsägbara.

Och om det blir spännande för publiken med hjältarnas återkomst, så blir det minst lika spännande för biografägaren att se när nya rekord slås.

PER TENGBLAD

"All-time-high"

Det hände 1984 då "Ronja Rövardotter" hade premiär, "all-time-high," 12,9 mkr på SFs biokedja.

Sedan dess har det varit många goda spelveckor, inte minst i slutet på 1987 och början av 1988 (veckan 1/88 låg t.ex. strax ovanför 12 mkr). Men något nytt rekord blev det inte — inte förrän vecka 51/88.

Då började en fantastisk händelsekedja. Tre veckor i rad slogs det gamla all-time-high!

Först var det vecka 51/88 : 392 000 besökare — 16 mkr i intäkt, och massor med miljoner över budget.

Så var det vecka 1/89 : 412 000 besökare — 16,6 mkr i intäkt! Helt otroligt!

Och sedan kom vecka 2/89 : 327 000 besökare — 13,5 mkr i intäkt, också det högre än gamla all-time-high.

Nu är det naturligtvis svårt att jämföra all-time-high-siffror mellan åren. Priserna förändras, biografkedjans storlek ändras, men det är ändå oundersägligt att vi har ett nytt all-time-high från vecka 1/89; 412 000 besökare och 16,6 mkr i intäkt. Det blir ett elände att budgetera 1990!

Det blir extra roligt med dessa siffror när man ser att trenden har fortsatt under januari och februari. Det goda filmutbudet med "SOS-Segelsällskapsresan", "Vem satte dit Roger Rabbit", "Cocktail", "En fisk som heter Wanda" etc. har givit oss en intäktsserie, där vi inte varit under 11 mkr någon vecka fram till medio februari. Den sedvanliga januarisvaccan har helt uteblivit i år.

Nu gäller det att vi har givit alla dessa besökare en så god service under besöken på biograferna, att de är sugna på att fortsätta med sin nya vana, att se film där den är gjord för att ses.

SOS slår rekord

Vi visste att det skulle bli bra när vi kom ut från "screeningen". Våra estimeringar låg mellan 1,5–2,0 milj. besökare och vi var väldigt glada att få sätta SOS på våra biografer.

Men man vet ju aldrig, och vi har kommit ut från screeningar tidigare med höga förväntningar som sedan aldrig uppfyllts. Därför blir det så befriande när det visar sig att det verkligen är en succé — och vilken succé det är!

"SOS-Segelsällskapsresan" hade premiär 1988 den 25 december. Den spelades under sju speldagar detta år. På dessa sju dagar lyckades filmen komma in som 9:a för perioden juli–december, med 192.777 besökare och 9,2 mkr i intäkt — ett fantas-

"Cocktail" på verandan.

Familjeidyll ur "SOS".

FOTO: DENISE GRÜNSTEIN

tiskt resultat. Det är mer inspelat på sju dagar än SF Bio budgeterar per vecka för hela kedjan under 40 av årets 52 veckor.

Ytterligare remarkabla siffror! Under de första sex veckorna spelade "SOS-Segelsällskapsresan" in 35 mkr på SF Bios biografer, vilket motsvarar 42% av samtliga biljettintäkter. När det var som bäst, i vecka 3, svarade "SOS" för 49,47% av periodens totala intäkter.

Efter sju veckors speltid ligger "SOS" på 13:e plats på den svenska "all-time-high-listan" med 1,3 miljoner besökare. Det innebär placeringen mellan "Äppelkriget" på 1 310 000 besökare och "Pippi Långstrump på de sju haven" på

1 300 000 besökare. Ett annat intressant exempel: "Jag är nyfiken gul" 1 320 000 besökare.

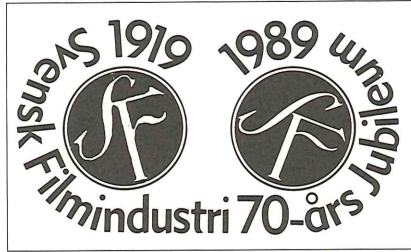
All-time-high innehas naturligtvis av männen bakom "SOS" med "Sällskapsresan I", 2 020 000 besökare under 1980. "Sällskapsresan II" hade 1,5 miljoner besökare och det kommer säkert att överträffas av "SOS." Det är inte omöjligt att även "Sällskapsresan I" kommer att bli distanserad.

Lasse Åberg, Bosse Jonsson & Co är verkligen att gratulera till en film som genom sin kvalitet och värme talar så direkt till svenskarna, och norrmännen, att det blir folkvandring till våra biografer.

PER TENGBLAD

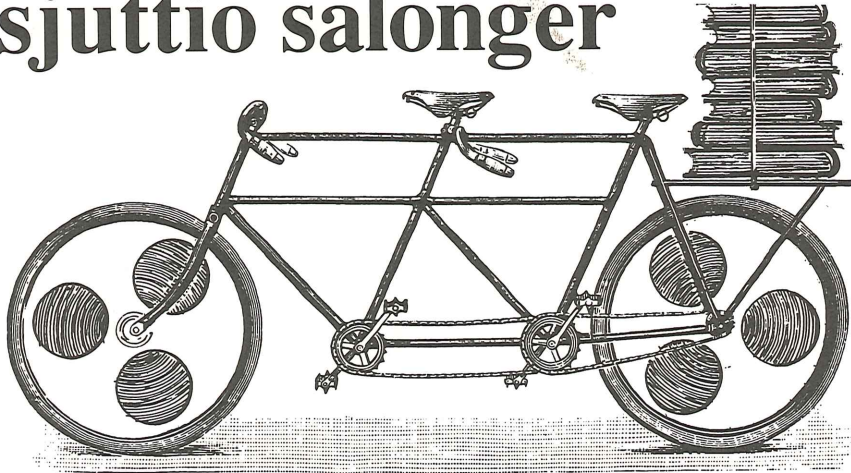
MATS KULLANDER:

CENER UR ETT FÖRETAG

Akt 1: Förspelet

Från ett sovrum till sjuttio salonger

Det var så här det började... nämligen med en cykelfabrikant och en bokhållare, *N.H.Nylander* och *Gustaf Björkman*.

Denna kombination av tekniskt intresserad företagare och driftig ekonom resulterade i bildandet av *Handelsbolaget Kristianstads Biografteater*, ett bildande som manifesterades med öppnandet av *Biograf-Teatern* den 5 september 1905.

Biograf-Teatern
är öppnad,
och givas
Eleganta föreställningar
alla dagar 5 min. öfver hvarje timme.
Hvarje måndag nytt program.
Förstklassig musik. 7381*

Som synes av den första bioannonsern kördes program en gång i timmen. Programmet var dock bara 20 minuter, vilket med tanke på den tekniska kvalitet dätidens biografer kunde erbjuda snarast bör betraktas som barmhärtigt. Den förstklassiga musiken var de facto en grammofoon, och biografsalongen hade tidigare varit ett sovrum i en privatvåning.

Annons vållade folkstorm

Annonsen kom in en vecka efter premiären. Anledningen var att premiären inte får anses ha varit någon omskakande händelse i Kristianstads nöjesliv. Man tvingades därför ta till den oerhörda kostnaden av en annonsvecka efter premiären. Den resulterade å andra sidan i en fullkomlig anstormning till det före detta sovrummet. *Nylander* berättade att "Publiken formligen stormade vår lilla bio, och när jag lyckades skaffa handkoloreerade filmer som 'Djupets

under' och 'Prinsessan Törnrosa' kände folkets jubel inga gränser".

Succé i sovrummet bäddade för biografsalonger

Denna succé bäddade för expansion och 1907 hade bolaget biografer på femton orter från Ystad till Härnösand. Att det var just i nedre delen av vårt avlånga land som initiativ, handlingskraft och pionjärande inom denna unga bransch fanns, förvånar kanske alla födda norr om Eringsboda. Förklaringen är att all filmproduktion och innovation av betydelse vid denna tid fanns på kontinenten. Danmark (via Nordisk Film i Köpenhamn), Tyskland och Frankrike var de stora filmnationerna från vilka kameror, filmer och projektorer kom.

Blomstrande biometropol

Låt oss från dessa kontinentala byar återgå till filmmetropolen Kristianstad. Verksamheten blomstrade, biografer öppnades och Kristianstads Biografteater blev snabbt ett av Sveriges största biografbolag. 1907 var det dags att skapa ett professionellt bolag, som förutom biografdriften även spelade in och importerade film. Den 16/2 bildades alltså ett bolag som döptes till **Aktiebolaget Svenska Biografteatern**.

SF-Journalen inleder här en serie artiklar om SF:s historia.

1989 fyller SF 70 år och det är detta vi vill uppmärksamma genom att i denna serie berätta om vad som hänt under de gångna åren. Artiklarna har skrivits av *Mats Kullander*, vice VD på SF Bio. Mats är, sina 38 år till trots, en av SF:s mest erfarna medarbetare, med stor kunskap om både dåtid och nutid.

Så häng med på denna resa i tiden: Den här gången handlar det om bakgrunden och starten.

Affärsidén var att "bedriva verksamhet avseende förevisande av rörliga och andra bilder ävensom av biografteater erforderliga maskiner och utensilier samt att idka annan i samband därmed stående affärsverksamhet". När det första verksamhetsåret var avslutat hade bolaget inte mindre än 19 biografer!

Katastrof blev bioclou

Vid denna tid filmade landets större biografteater en stor del av sina program själva och eftersom Svenska Bio var landets största biografkedja, gällde det att satsa snabbt och få fart på den egna produktionen. Bland de fotografer som ditintills försett firman med film, fanns *Robert A. Olsson* och *Charles Magnusson*. Dessa två herrar var mycket välsedda som fotografer, och Magnussons reportage från Göta Elf-katastrofen 1908 blev en stor succé som visades på de flesta av landets biografer. Magnusson var också delägare till biografen Kronani i Göteborg.

Olsson började på Svenska Bio 1907 och började snabbt spela in journaler och reseskildringar. Vid bildandet av bolaget gick ytterligare ett antal prominenta Kristianstadsbor in med kapital.

Driftig direktör

Bolaget växte och behovet av en mer film- och biografprofessionell ledning växte sig allt större. Blickarna föll då på den driftige *Charles Magnusson*. Bud gick och efter anställningsintervjuer och väldiga diskussioner i styrelsen anställdes *Charles Magnusson* som VD för firman i februari 1909.

För att ge Svenska Bio en mer seriös och samtidigt svensk profil, drog Magnusson under sommaren igång inspelning av filmer baserade på litte-

Forts. nästa sida

Forts. från föregående sida

rära underlag. Skådespelarna var medlemmar ur godtemplarlogen Thalias teatercirkel. För att leda denna mer entusiastiska än yrkeskunniga cirkel i de rätta banorna engagerades skådespelaren *Carl Engdahl* från Södran i Stockholm.

Kinematografisk jättefilm iscensatt och inspelad af svensk firma.

Fänrik Ståls Sägner.

Fänrik Ståls sägner, kinematografiskt framställda af A. B. Svenska Biograf Teatern, Kristianstad, äro i inspelning och tekniskt utförande fullt jämförliga med de bästa utländska bilder. Det fosterländska ämne som det behandlar är genom tidstroga dräkter och inspelning å skilda platser i fria naturen, måsterligt återgivet.

Säkert är att "Fänrik Ståls sägner" i levande bilder, skall af svenska och finska folket mottagas med varmt hjärta, och i minnet återkalla Johan Ludvig Runebergs härliga dikter om det folk, som

"frös och svalt och segrade tillika"

Ambitiösa amatörer

Kombinationen av glada amatörskådespelare och teatralisk regissör utan filmatiskt seende gjorde att slutresultatet, sett med dagens ögon, onekligen blev fascinerande. Sett med dåtidens ögon, var det dock ett stort och viktigt steg mot en svensk egenproduktion och filmerna drog en stor publik runt om i landet. Året därpå var ambitionerna mycket större:

Under denna paroll engagerades ett antal skådespelare från kungliga huvudstaden samt en mer modernistisk regissör, *Gustaf "Muck" Linden*. Ambitionerna var som sagt höga, resultatet kan nog inte anses vara helt i nivå med desamma.

Dock spelades bl.a. "Regina von Emmeritz och Konung Gustaf II Adolf" in ("Järnbäraren" avslutades i Stockholm). Ett antal filmer avslutades dock inte och man får förmoda att dessa pionjärinspelningar tog på de medverkandes krafter. Linden avsvor sig efter denna sommar all vidare bekantskap med det nya mediet, fotografen slutade och de ditresta skådespelarna stannade efter detta äventyr helst kvar i Stockholm.

Svenska Bio växer ur boet

Firman hade nu växt sig så stor och fått så många kontakter över hela landet att man var tvungen att lämna den skånska metropolen till förmån för Stockholm.

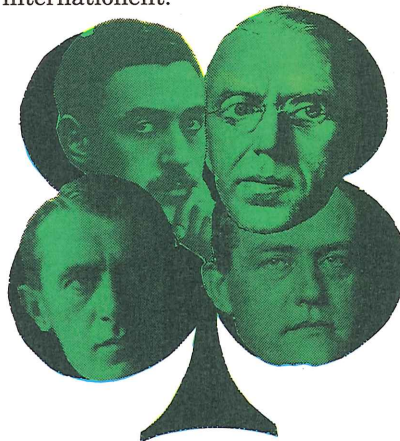

1911 hyrde bolaget lokaler på Drottninggatan 53 och köpte in en tomt på Lidingö, där man under hösten byggde en ateljé som togs i bruk i början av 1912.

Från och med de filmer som inspelades vid denna tid kan man skönja en helt annan blick för det filmatiska. *Julius Jaenzon* som anställdes som fotograf, möjligheten till användande av fler aktörer och bättre inspelningsmöjligheter bör vara några av de faktorer som medverkat. Och sist men inte minst Charles Magnussons erfarenheter och lärdomar.

Svensk lyckoklöver

1912 får anses vara det år man tog steget till det mer professionella filmskapandet. Som ateljéchef engagerades *Georg af Klercker*. *Victor Sjöström* och *Mauritz Stiller* engagerades också detta år. Konstellationen Magnusson, Jaenzon, Sjöström och Stiller skulle inom något år bli den lyckoklöver som förde fram Svenska Bio även internationellt.

Vid denna tid fanns bara en annan stark firma, nämligen Pathé-Frères svenska filial. Eftersom Pathé hade stora kontaktnät för import och export av film och Svenska Bio hade inspelningsmöjligheterna och biograferna, ingicks en allians med firmamnamnet *Phoenix*. De vänskapliga relationerna mattades dock av i takt med att den franska dominansen minskade.

Internationella kryssningar

Upp seglade nu återigen danskarna. En ny pakt ingicks (den seglarintresserade Magnusson visar genom åren en enastående förmåga att kryssa genom branschens grynnor och skär och utnyttja alla möjligheter att stärka Svenska Bio) som fick till följd att danska filmer distribuerades av Svenska Bio samtidigt som våra filmer distribuerades internationellt via Köpenhamn.

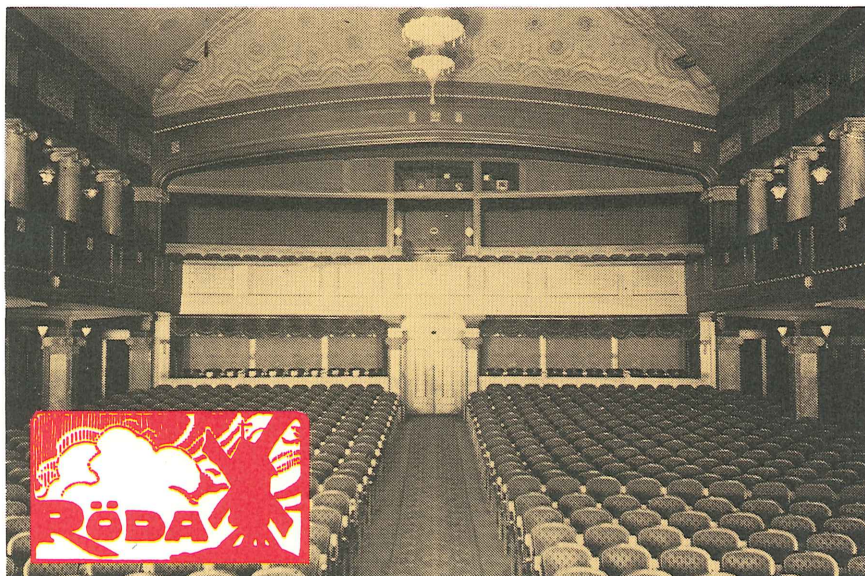
Omkring 1916 seglade dock de amerikanska bolagen upp, bl.a. beroende på att första världskriget medförde brutna handelsförbindelser mellan många europeiska länder och råfilmsbrist i Europa. Magnusson skaffade då distributionsrätten till det stora amerikanska bolaget *Triangle*. Detta gjorde att Svenska Bio nu kunde klara sig utan allianser med andra europeiska företag. Under alla dessa turer och kryssningar i den högre företagar-skolan, pågick verksamheten i Lidingöatején oavbrutet.

Redan 1913 kom ett av de stora filmatiska genombrotten, Sjöströms lilla mästerverk "Ingeborg Holm", en socialt medveten film om dåtida socialvård. Denna film finns glädjande nog bevarad och man kan här se att svensk film redan började finna den form som sedan skulle göra oss internationellt kända.

Mästerverk och melodramer

Under tiden fram till 1917 kreerade Sjöström och Magnusson ett antal filmer och lärde sig samtidigt filmens

formspråk. Av dessa kan nämnas Sjöströms båda naturepos "Terje Viggen" och "Berg-Ejvind och hans hustru", som även sedda med dagens ögon är veritabla mästerverk.

Båda blev internationella succéer. "Berg-Ejvind" såldes till nordens, balkanländerna, Belgien, England, Portugal, Schweiz, Spanien, Tyskland, Ungern, Australien, Brasilien, Egypten, Indien, Japan och USA.

af Klercker utvecklades dock inte på samma sätt. Han var visserligen en erfaren regissör men valde oftast sina motiv ur de otidsenliga melodram och raffelhistorier som under tidigt 10-tal varit populära inspelningsstoff. Han "försvann" från Svenska Bio och dök upp hos en av konkurrenterna, Hasselblads, i Göteborg 1915.

Svenska Bio stod med andra ord starkt 1917. Man hade ett stort antal biografer och dessutom många biograf-samarbeten med andra ägare, mycket goda internationella kontakter och inspelningsfaciliteter inkluderande två fullfjädrade regissörer samt en chefsfotograf av yppersta världsklass. Den marknaden verkade på var också stor, även i Sverige.

1911 fanns i Sverige ca 200 biografer, tre år senare hade antalet stigit till 350 och 1919 fanns ca 700 stycken (Stockholm 75, Göteborg 17 och Malmö 12) med ca 40 miljoner besökare årligen.

Biopalats och börsvalpar

Att besöksantalet ökade så mycket från mitten av 10-talet förklarar bland annat av att projektionstekniken blev bättre, filmerna utvecklades till inne-

håll och form samt, sist men inte minst, att vi nu började få ett antal biografpalats.

Röda Kvarn i Stockholm, som på många sätt blev stilbildande i landet, stod premiärklar julen 1915. Victoria-bolagets premiärbio Sture öppnades några månader innan. Biografbyggena innebar ett stort steg framåt men gjorde också att man behövde mycket större kapital. Kreuger & Toll byggde Röda Kvarn och skaffade sig därefter stort inflytande i Svenska Bio. Dåtidens börsvalpar blandade sig alltså i dansen kring guldkalven.

Konkurrenter om publikgunsten

Svenska Bio var visserligen stort, men 1918 seglade en konkurrent upp, nämligen **Skandiafilm**, som var en sammanslutning av ett antal film- och biografbolag:

Hasselblads Fotografiska Aktiefilm under direktör *Nils Bouweng*, som under sommaren spelade in ett stort antal filmer i Victoria biografens

bakgårdsateljé (utanför ingången till Victoriabiografens maskinrum kan man fortfarande se rester av ateljén!) i regi av den från Svenska Bio avpolleterade af Klercker. Året därpå skedde inspelningarna i en riktig ateljé. Antalet inspelningar blev så småningom fler än Svenska Bios.

Pathé-Frères filial, som trots att den franska dominansen brutits fortfarande hade betydande filmuthyrning och försäljning av projektorer.

Biograf Victoria (med Brunkebergsteatern och Sture i Stockholm samt Victoria i Göteborg som slag-skepp), vars chef *Lars Bergström* var en man som var motståndare till den,

enligt honom, dåliga raffelfilm som var förhärskande under tidigt 10-tal. Han var också motståndare till Svenska Bio. Dessutom var han motståndare till filmuthyrarna. *Lars Bergström* kan överhuvudtaget karakteriseras som en idog motståndare. Victoriafilm byggde medvetet upp ett bolag med bra biografer och bra filmer för alla åldrar.

Några mindre bolag var också med i sammanslagningen, **Svea Film** som producerade ett stort antal svenska naturfilmer och **Biograf AB Sverige** som ägde ett antal biografer. Denna sammanslagning skapade ett bolag med goda utlandskontakter, inarbetade filmuthyrningar och ett antal fina biografer. Dessutom byggdes en ateljé i Långängen utanför Stockholm. Bolaget hade två mål: att ge vinst och att ta upp tävlingen med Svenska Bio. Man lyckades inte med något av detta, men blev ändå en oroskälla för Svenska Bio.

Ytterligare en stark firma seglade upp i mitten av tiotalet. Det var Svenska Bios före detta filmchef *Lars Björck* som 1916 bildade **Skandinavisk Filmcentral**.

Björck hade sedan Svenska Bio-tiden fina kontakter med USA, vilket gjorde att han bl a fick ensamrätten till Chaplins bästa tvåaktare förutom ett stort antal större bolagsalster. 1918 byggde han Palladium i Stockholm och utökade sin biokedja så att den blev rikstäckande. 1919 påbörjade han även spelfilmsproduktion via sitt dotterbolag **Palladium-film** i Danmark. Björck blev därmed en allvarlig konkurrent inom branschens alla områden.

SF ser dagens ljus

Tre stora företag var för mycket för filmbranschen i ett litet land som Sverige. Eftersom både Svenska Bio och Skandia hade stora och dyra ateljéer i Sverige, goda kontakter i och utanför Sverige och många biografer, blev det naturligt att just dessa företag slogs ihop. Den 27/12 1919 är alltså det datum då **AB Svenska Biograf-teatern** och **Filmindustri AB Skandia** fusionerades och blev **AB SVENSK FILMINDUSTRI**, Sveriges största filmbolag med sjuttio salonger.

SF:s 70-åriga levnad kommer vi att behandla i årets följande nummer av SF-Journalen och slutar därför i stil-enlig publikationsanda med

fortsättning följer ...

Johan

– SF:s nye TV-chef

Det här är Johan Cramér, ny TV-chef på SF. Efter en intensiv rekryteringsprocess har SF nu anställt den person som skall leda SF:s nya kabel-TV-kanal.

Johan Cramér kommer närmast från jobbet som marknadsdirektör på FilmNet, Esseltes betal-TV-kanal. Med stationering i Bryssel var det Johans uppgift att leda marknadsarbetet i alla de sex länder som har kanalen. Innan dess arbetade han som marknadsdirektör på American Express i Stockholm.

Johan, som redan tillträtt sin tjänst, har nu till uppgift att projektera klart SF:s TV-kanal och siktet är fortfarande inställt på en lansering sent i höst.

Den första uppgiften blir att göra upp en exakt tidsplan och en budget. Parallellt skall en organisation byggas upp som skall ansvara för hela satsningen.

Verksamheten kommer så småningom att organiseras som ett eget dotterbolag inom SF-koncernen på samma sätt som alla andra verksamheter nu är organiserade.

LENNART WIKLUND

FOTO: JANNE RYDQVIST

Största branschtidningen höjer vår VD till skyarna

Faksimil ur "Variety".

Den stora amerikanska filmbranschtidningen "Variety" uppmärksammade SF:s VD Lennart Wiklund i ett januari-nummer. "På 5 år har han fått upp SF ur källaren till högsta toppen" är rubriken.

Sedan följer en lång artikel ur vilken man kan saxa följande: "Vid 38 års ålder är Wiklund allmänt ansedd som branschens klokaste och den som har mest makt bland Nordens filmbaroner..."

Att bli uppmärksammad på detta vis i "Variety" är ungefär likvärdigt med att få en Oscar, så vi gratulerar och hoppas att han fortsätter på den inslagna banan.

URSULA HAEGERSTRÖM

January 11-17, 1989

In 5 years, Wiklund boosted SF from cellar to summit

Exec, now 38, dropped Europa cinema chain, set up Media Transfer homevideo distribbery which became biggest money-earner for SF

By J.R. KEITH KELLER

Stockholm Lennart Wiklund is, at age 38, generally considered the smartest mover and also the one who wields the most solid power

closest management associates) set up Media Transfer, a homevid distribbery based on profit-sharing with retailers. He now had SF take over this company.

Since then, Media Transfer has been SF's biggest single money-maker (\$20-million out of 1988's \$98-million turnover), and Wiklund leased his special profit-sharing system to Norway's leading homevid distribbery Mayco, thus establishing an early offshore expansion potential. At home, he fired his top management partner

Ljust för Filmstad i Lund

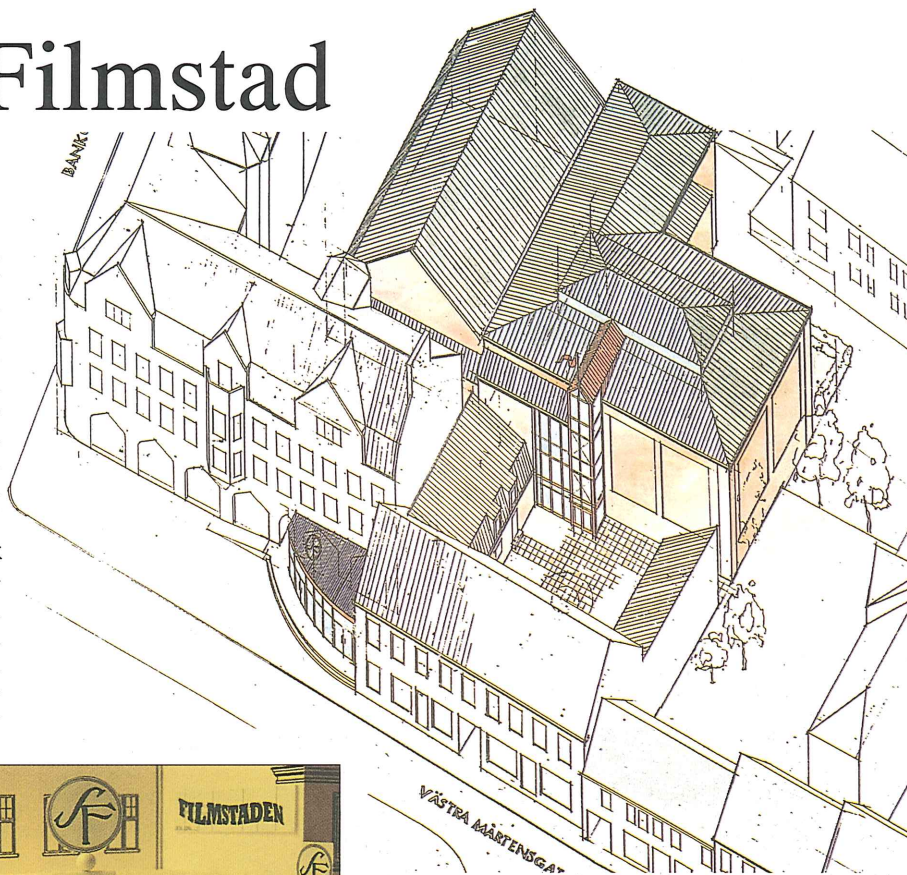
Antligen ser det ut att bli en Filmstad även i Lund. Vi har arbetat på detta i flera år, men eftersom vårt projekt involverat flera tomter och därmed olika hyresvärdar, har det gått trögt. Det ser nu mycket ljusst ut i och med att kommunen visar intresse av att köpa upp alla ingående tomter och hus. Detta kan rentav vara klart när du läser dessa rader.

Nöjets tempel på kyrkans mark

Filmstaden kommer att bestå av vår klassiska nyrenoverade Skandia med premiärsalong på 306 platser som hjärta och i anslutning till den sju salonger i vårt moderna HiFi-utförande. Antalet kan dock variera något beroende på hur mycket vi får bygga ut, till och uppåt för arkeologerna (på dessa tomter har bl.a. en medeltida kyrka legat).

Vill det sig väl och vi får ett positivt styrelsebeslut, kan Filmstaden i Lund rentav öppna hösten 1993!

RALF LARSEN

De färglagda delarna utgör den planerade Filmstaden. Upptill till vänster den nuvarande Skandia-salongen. Vinkelhuset upptill till höger är planerat och ska rymma Filmstadens övriga salonger. Längst ner den blivande entrén, innanför vilken man på bilden av modellen t.v. ser den nuvarande Skandia-entrén inbyggd.

Ritning: LUNDQUIST & RENDAHL ARKITEKTER AB

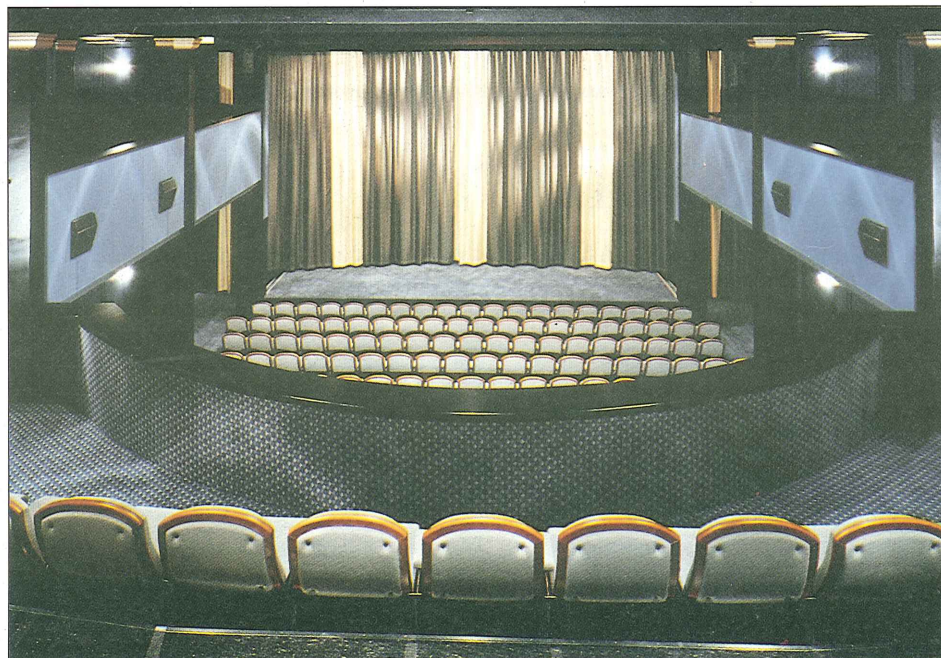
Rivieras metamorfos

Riviera har underkastats många öden sedan premiären 1920 – från premiär- till andrahandsbiograf, från Ernst Rolf-revyer och Sound of Music till dansande vargar och tystnade lamm.

Eftersom biografen var i ett bedrövt skick blev det en omfattande rustning som inkluderade toalettflyttning, total ommålning och eldragning, ny exteriör och ljudanläggning för att nämna några detaljer.

Då vi öppnade portarna till nyrustade Riviera den 2 oktober, kunde vi som synes med stolthet konstatera att förvandlingen var total! Vi kan nu skryta med att denna biograf återigen är den pärla den en gång varit. Se på bilden och njut!

MATS KULLANDER
Foto: PATRIK ENGQUIST

”Sökarna” – om en brutal verklighet

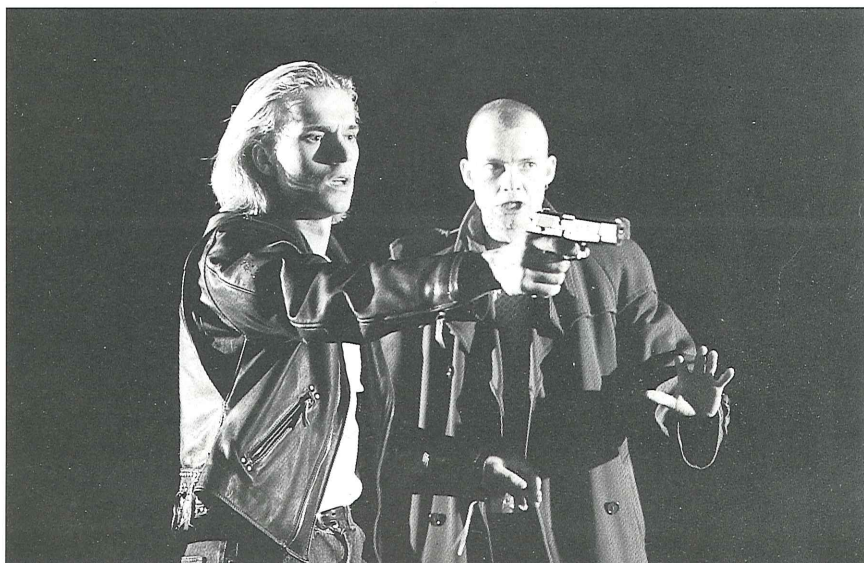
SÖKARNA utspelar sig i en storstad i slutet av 80-talet/början på 90-talet och bygger på verkliga händelser. Filmen följer sex ungdomars utveckling under ett par år och deras väg in i vuxenvärlden. Den leder oss in i en verklighet av våld, droger, rasism, kärleksproblem och kontaktsvårigheten med vuxna.

Daniel Fridell-Holmsten och Peter Carriers, filmens kreatörer, växte upp tillsammans. När deras gäng drabbats av död, våld och narkotika bestämde de sig på en begravning söderom Stockholm att göra något för att visa andra människor hur de och deras kamrater hade vuxit upp. Inte den

slags historia som berättades i massmedia utan verkligheten.

Daniel skrev ihop en serie händelser ur verkligheten till ett filmmanus och kom till SF med det. SF gillade manuset och bestämde sig för att stödja en film där ungdomars värld skildras ur ungdomars perspektiv utan kompromisser. Och med en enorm viljestyrka och finansiell hjälp lyckades Daniel och Peter få igång det jätteprojekt som SÖKARNA nu blivit. Förutom filmen blir det nämligen också en CD med specialskriven musik, en bok, en utställning på Kulturhuset och en debattturné.

LISELOTTE SJÖMAN

Huvudpersonen Jocke (Liam Norberg) och hans kompis Mange (Percy Bergström) i en hotande situation.

Foto: JANNE RYDQVIST

Sunes julfilm

Nej, inte julen 1992, utan julen 1993. Medan många tänker på julstök och julkappar, planerar produktionsavdelningen redan för julen 1993.

Klart är att SF tillsammans med Sveriges Television, Kanal 1 Drama, producerar en film om Sune och hans familj under sommaren 1993, som helt enkelt skall bli SF:s stora jul- och familjefilm nästa år. När den mörka årstiden nästa år infinner sig, hade vi tänkt att vi skulle glädja våra biobesökare med en sommarfilm att minnas: SUNES SEMESTER. En film som vi hoppas vänder sig till alla. En riktigt snurrigt familjefars.

Ni minns väl den populära Sune från julkalendern 1991? Om inte så kommer ni i alla fall aldrig att glömma Sunes semesterfilm.

Författarna Sören Ohlsson och Anders Jacobsson, som skrivit manuskriptet tillsammans med regissören Stefan Apelgren, planerar även att göra en TV-serie om den minst lika populära Bert. Och vem vet, kanske blir det en biofilm julen 1994. Visst vore det väl trevligt med en familjefilm till varje jul från Svensk Filmindustri!

WALDEMAR BERGENDAHL

En hissnande upplevelse

Denna garanterat sanna historia inträffade i New York i augusti.

En medelålders svensk dam är för första gången i sitt liv på väg till USA för att besöka släktingar. Förutom att hon är ängslig inför resan till det okända, är hon desutom oerhört rädd för svarta.

För att undvika ett möte med den svarta befolkningen tar hon den första natten in på ett mycket fint och dyrt hotell i New York, ett hotell där det enligt hennes förmenande inte är troligt att hon skall behöva riskera ett sådant möte.

På väg till sitt rum står hon och väntar på hissen. Den kommer, hon går in och efter henne kommer – en svart man. Ängslig men beslutsam står hon kvar, dörrarna stängs och de två är ensamma i hissen. Den mörkhyade mannen säger vänligt: ”Hit the floor, ma’am”.

Det är precis vad hon väntat sig. Detta har hon många gånger sett på TV och den medelålders svenska damen vet precis hur man skall reagera. Lydigt kastar hon sig handlöst ned på hissgolvet.

Den häpne och förskräckte medpassageraren hjälper henne upp. Han förklarar det språkliga missförståndet, att han endast menat att hon skulle trycka på hissknappen till sin våning. Man förmodar att de sedan talades vid under resans gång.

Dagen därpå skall hon resa vidare men finner att rummet redan är betalat och man ger henne ett förklarande brev.

Brevet är från gårdagens hissbekantskap – han beklagar än en gång att han skrämt henne så illa, han önskar henne en fortsatt trevlig vistelse i USA och ber henne låta honom betala hennes hotellrum – mot att han får använda gårdagens incident i sin nästa film.

Undertecknat: *Eddie Murphy.*

Berättat av
CATHARINA STACKELBERG

Ögongodis på video

Klassikerprojektet rullar på och filmurvalet är i det närmaste klart. Vad som slagit oss, som tittat på alla dessa filmer, är att de aldrig känts "mossiga" eller gamla. Trots att vi gått igenom ett 50-tal filmer med en genomsnittslängd på 1,5 timme så har varenda film fångat och behållit vårt intresse.

När projektet startade, var det primära att distribuera filmerna på hyrmarknaden och ut i våra videobutiker. Men i takt med att filmurvalet fortskridit har vi mer och mer insett filmernas kommersiella värde och förhandlar just nu med Bonniers Bokklubb om ett samarbete om försäljning via deras distributionskanaler. Vi för även diskussioner med ett postorderföretag, som hittills visat sig positivt till idén om sell-through via dem.

Presentation

För att få allmänhetens ögon på denna vår hyllning till Svensk Filmindustri har vi kontaktat *Nils-Petter Sundgren*, som i egenskap av framstående cineast förhoppningsvis åtar sig att producera en kort trailer, som vi ska lägga i början på var film. Trai-

lern ska presentera klassikerlinjen i allmänhet och den aktuella filmen i synnerhet. Om vi sedan kan få TV3 att sända dessa trailers, så tror vi att vi har bäddat för en, om än blygsam, framgång för klassikerfilmer på video.

Julklapp för boktrötta

Klassikerreleasen går av stapeln i september. Då har folk höstmånaderna på sig att upptäcka det nya produktsortimentet och när det är dags att tänka på jul och julklappar så stället för den gamla vanliga boken.

Den första klassikerreleasen kommer att innehålla följande filmer:

FARLIG VÅR
MÄSTERDETEKTIVEN LEVER FARLIGT
DRIVER DAGG, FALLER REGN
SOMMAREN MED MONIKA
JAZZGOSSEN
HJÄLPSAMMA HERRN
JUNINATTEN
RID I NATT
TÖRST
SEGER I MÖRKER

CATARINA MELIN

Prisbelönad natt

NATTEN INUTI heter en kortfilm av tre SF-medarbetare, *Henrik Wadling*, maskinist HK, *Magnus Nordstrand*, maskinist, samt *Kaj Steveman* som tidigare har arbetat på SF Media.

Filmen är ett amatörfilmsprojekt och har finansierats av producenterna själva, och kunde genomföras tack vare stöd från SF och ett vänligt be-

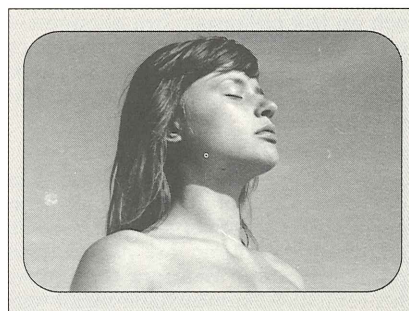
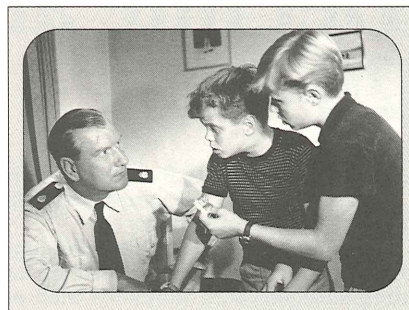
mötande från Filmteknik.

NATTEN INUTI är ett svart/vitt kärleksdrama med *Birger Österberg* (en av killarna i *NIONDE KOMPANIET*), *Irma Schultz* och *Inga Landgré* i huvudrollerna. Den är inspelad i 16 mm men visningskopian är upplåst till 35 mm!

Den belönades med andra pris vid årets amatörfilm tävling, SSoV -89.

De tre filmarna i aktion.

MATS KULLANDER:

SCENER UR ETT FÖRETAG

Akt 2:

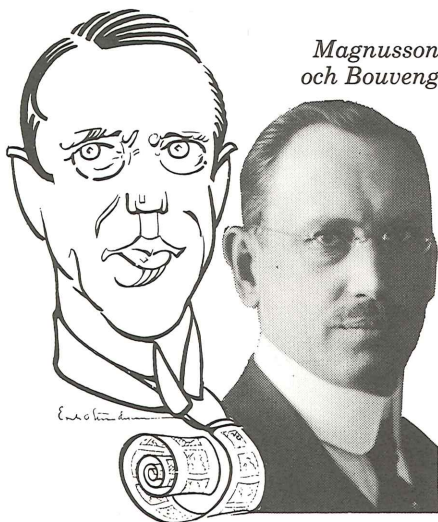
Det inte alltid så glada 20-talet

SF gick in i sitt första verksamhetsår med till synes fantastiska förutsättningar:

Två stora ateljéer (Filmstaden öppnades 23 maj 1920 och ersatte då Lidingö-ateljén) som utökades med en dansk ateljé på våren, 70 biografer och en (på papperet) bra ekonomi — aktiekapitalet var 35 miljoner kronor. Man hade planer på minst 30 filmer per år och räknade med att expandera utomlands.

Aktiefiffel och maktkamp

I efterhand kan man konstatera att det stora aktiekapitalet var ett kreugerskt luftslott (Svenska Bio hade vid sammanslagningen ett aktiekapital på 1 miljon och Skandia 6 miljoner. Ett realistiskt kapital hade därför varit cirka 10 miljoner).

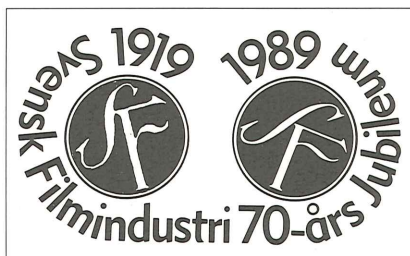

Magnusson
och Bouveng

Direktörerna *Bouveng* från Skandia och *Magnusson* från Svenska Bio valdes båda till direktörer, vilket ledde till en frenetisk och stundom rent thrillerartad maktkamp. *Bouveng* lanserade omedelbart ett antal storslagna planer som skulle innebära stor utlandsexpansion medan *Magnusson* tröget jobbade på med biografetablettering och svensk produktion.

Stumfilmens storhetstid

1920 blev också ett helt enastående filmår! Det inleddes med *KLOSTRET I SENDOMIR*, en vackert fotograferad melodram som blev en otrolig framgång för den svenska filmen och regissören *Victor Sjöström* och såldes till

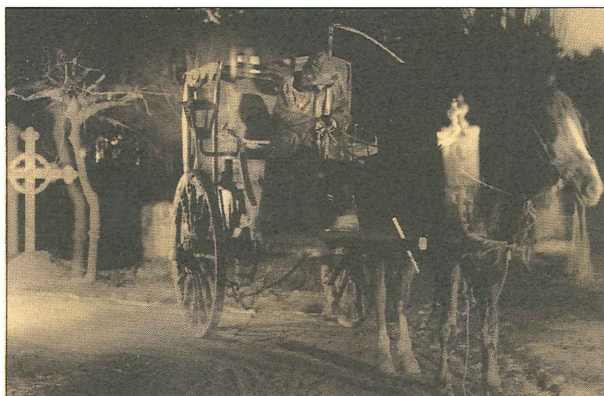
ett 50-tal länder. Under året kom också bl a *Dreyers* lågmält vackra *PRÄSTÄNKAN*, *Stillers* mycket fina "erotiska" komedi *EROTIKON* och *Sjöströms* *KÖRKARLEN*, som otvivelaktigt måste räknas till en av de absolut bästa svenska

PRÄSTÄNKAN

EROTIKON

KÖRKARLEN

filmer som gjorts. Sverige (med SF i spetsen) var vid denna tid ett av de största filmländerna i Europa, 1920-21 dominerade svensk film Paris' biografer.

Glädjeyran förbyttes tyvärr snabbt i eftertankens kranka blekhet redan 1921. SF hade lagt ner mycket pengar på stora och dyra prestigeproduktioner, Skandias gamla ateljéer stod oanvända och den i Danmark inköpta ateljén användes bara till en film, den helt enastående *HÄXAN*, som i regi av *Benjamin Christensen* blev en av de mest imponerande stumfilmer som någonsin gjorts och som jämsides med *KÖRKARLEN* är en av den svenska filmens största bragder (även om den inspelades i Danmark). Bragden kostade dock en oerhörd massa pengar och publikens gensvar var svalt.

Avgångar och avhopp

Efter alla dessa storvulenheter tog pengarna helt enkelt slut. Snabba åtgärder vidtogs — *Bouveng* fick gå,

alla biografaffastigheter man hade i landet (och det var många det!) såldes till Hufvudstaden (=Kreuger och Toll, som redan var majoritetsägare till SF). Dessutom minskades den kostnadskrävande filmproduktionen till minimala tre filmer per år.

För att styra regissörerna till mer kostnadsmedvetna och publikdragande alster bildades inspelningsbolaget Svensk Filminspelning AB, innebärande att bl a *Sjöström* och *Stiller* blev "delägare" i sina filmer, ett för filmkonsten förödande drag som blev en av orsakerna till att *Stiller* och *Sjöström* emigrerade.

Sjöström blev under 20-talets sista år en av Hollywoods mest uppburna regissörer medan *Stiller* inte klarade av den hollywoodska drömfabriken. *Greta Garbo* har dock honom att tacka för sin framtida karriär.

1921 började även SF:s värste konkurrent Skandinavisk Filmcentral svaja, och när bolaget gick i konkurs 1922 köpte SF upp resterna i vilket framför allt ingick 15 fina biografer med *Palladium* i Stockholm som flaggskepp.

Höga filmhyror, minskad och sämre egen produktion, med några lysande undantag (bl a Molanders charmfulla MÅLARPIRATER 1923 och GÖSTA BERLINGS SAGA 1924, som anses avsluta den svenska stumfilmens storhetstid) ledde till att SF 1925 tvingades "konsolidera", d v s dra ner aktiekapitalet från 35 miljoner kronor till 7 miljoner. I samband med detta nytecknades 3 miljoner, vilket gjorde att Kreugers dominans blev ännu större.

Nationalepos på export

Man vidtog omedelbart ett antal åtgärder. Framför allt bildades Minervafilm, som under *Vilhelm Brydes* ledning blev ansvarigt för all inspelning. *Olof Molander*, som lärt sig hantverket hos Sjöström och Stiller och bl a regisserat den fina MÅLARPIRATER, och den rutinerade populäre *Sigurd Wallén* anställdes på heltid.

Stockholmsbiografernas f d chef *Oskar Hemberg* inledde som chef för ett av SF bildat svensk-tyskt bolag, ett antal filminspelningar med blicken riktad mot export. Man filmade exempelvis *Selma Lagerlöfs* INGMARSARVET och TILL ÖSTERLAND. Förutom dessa

mer nationella verk gjordes ett antal filmer som man skraddarsydde för export, vilket gjorde att allt det genuina

som gjort början av 20-talet så lyckosamt, försvann. Dessa utlandssatningar fick följden att allt gick åt skogen.

HÄXAN

MÅLARPIRATER

GÖSTA BERLINGS SAGA

Ett antal lyckosamma biografbyggen exempelvis Skandia (nuv. Look), Göta Lejon och China i Stockholm hjälpte inte upp situationen eftersom de blev dyra, även om det var absolut nödvändigt att förnya beståndet och anpassa biograferna till "modern" tid. 1928 kom därför kraschen — Magnusson fick avgå och ersattes med Kreugers handgångne man *Olof Andersson*, som sedan SF:s start varit kassadirektör. *Oscar Hemberg* fick sluta och personalen på kontoret skars ner drastiskt.

Olof Andersson

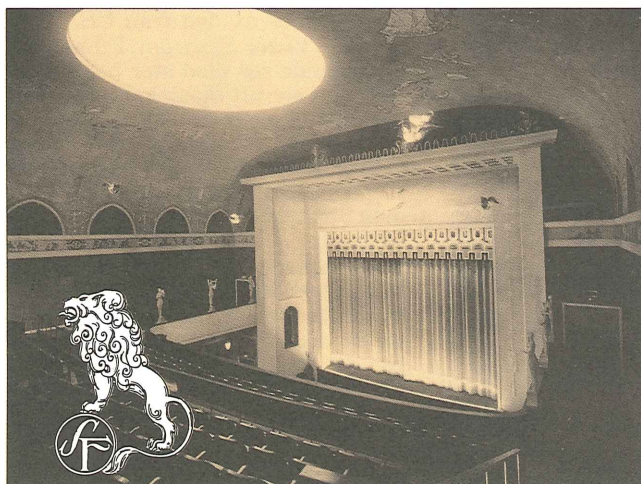
Magnussons avgång innebar slutet på en epok i SF:s historia — Magnusson var den man som lett SF in i Storhetstiden och som under 20-talet infört ett nytt sätt att bygga biografier i Sverige. Han flyttade tillbaka till Göteborg, blev SF:s göteborgschef och byggde ett antal originella och vackra biografier.

Ljudfilmens genombrott

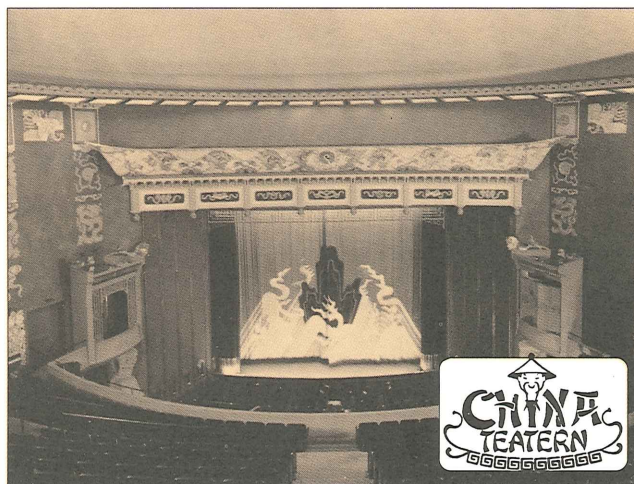
Det såg alltså mörkt ut för SF i decenniets sista skälvande år! 1929 blev tongångarna dock ljusare, även om de i början lät raspiga och knastri-ga där bakom duken.

Fridolf Rhudin i KONSTGJORDA SVENSSON och framförallt *Håkan Westergren* och *Elisabeth Frisk* i SÄG DET I TONER inledde en ny epok, den svenska ljudfilmens. Båda filmerna blev stora framgångar och gjorde att SF med ny vind i seglen kunde segla in i det glada 30-talet.

Nästa sida: Akt 3

Göta Lejon

China

Akt 3:

Härliga tider! Strålande tider!

Det nya årtiondet präglades av publiktillväxt och en ökad svensk produktion.

Ljudfilmens intåg medförde att filmen inte längre var det universella uttrycksmedel den varit under stumfilmsepoken. Visserligen textades eller dubbades filmerna till svenska, men folk föredrog ändå att höra det egna tungomålet. Svensk films publikandel ökade också från 25% till 50% under 30-talet och publikantalet ökade från 20 miljoner per år till inte mindre än 50 miljoner! Den största ökningen skedde ute i landet där törsten efter svensk film var störst.

Ett antal små produktionsbolag bildades och stod som regel för de enklare filmerna. SF var under hela 30-talet det dominerande bolaget i Sverige, eftersom man hade den bästa ateljén (som dessutom gav stora in-

komster när man för dyra pengar hyrde ut delar av den till mindre produktionsbolag), bra filmuthyrning och ett stort antal (ca 95 st) biografier runt hela landet.

Gyllene biografkedjor

Filmproduktion var även på den här tiden ett vågspel. Det behövdes en publik på ca en halv miljon personer för att en film skulle gå ihop ekonomiskt. Biografkedjan eliminerade trots allt riskerna eftersom man kunde ta igen stora delar av produktionskostnaden

MARKURELLS I WADKÖPING

på de egna biograferna. Man tog alltså igen på gungorna vad man förlorade på karusellen!

SF:s biografnät utökades också kraftigt, dels genom egna byggen men efter ett frivilligt etableringsstopp 1938 också genom samarbete med lokala biografkvarnar, exempelvis i Jönköping, Borås och Falun.

Börsras och depression

SF levde med andra ord ett gott liv under 30-talet, även om Ivar Kreugers död 1932 med påföljande börsfall och depression gjorde att SF som ny ägare fick bankkassortiet AB Hufvudstaden, vilket medförde en rekonstruktion. Kreugers man *Olof Andersson* satt dock kvar som VD, men *Vilhelm Bryde* fick lämna över chefskapet för Filmstaden till *Karin Swanström*, som tillsammans med förre löjtnanten *Stellan Klasson* regerade enväldigt på Filmstaden under 30-talet.

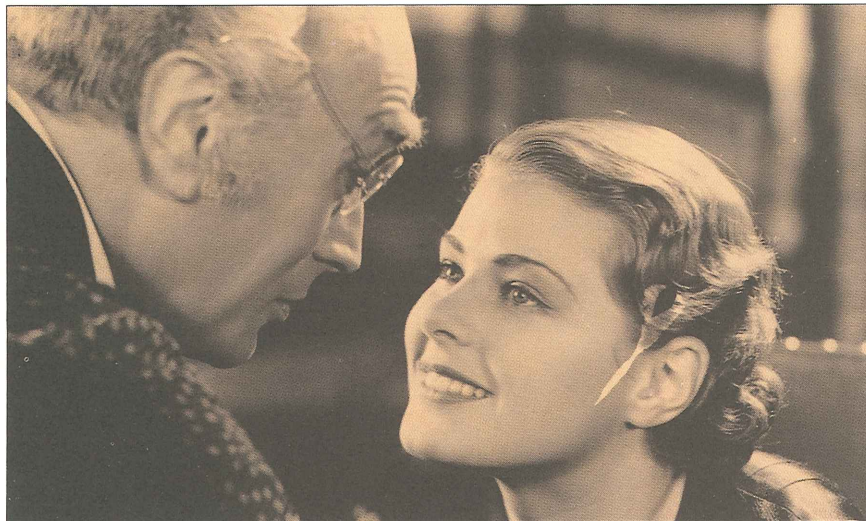
Mästarregissörer

SF:s produktion bar som regel snarare en bornyr av mousserande vin än pilsnerdricka. En fin början för SF var *MARKURELLS I WADKÖPING*, som regisserades av den från USA hemvändade *Victor Sjöström*. Filmen kan fortfarande ses med stor behållning, och man ser att Sjöström inte lät sig imponeras av ljudet utan lät bilden och skådespelarna tala. Själv pånyttföddes han som skådespelare, en karriär som han värdigt avslutade i *Ingmar Bergmans SMULTRONSTÄLLET* på 50-talet.

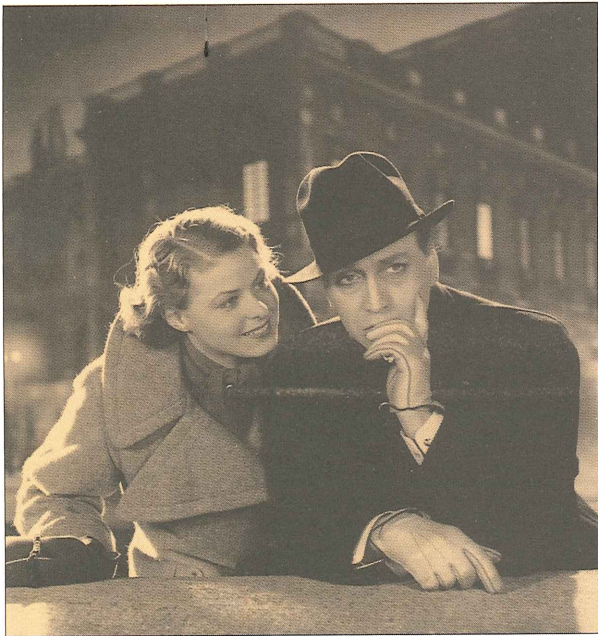
SF satsade 1931 på en dramatisk Molanderfilm, *EN NATT*, som blev den första ljudfilmen med rörligt kamerarbete som trots handlingens missar gav en film med stark visuell kraft. Tyvärr blev den en stor ekonomisk besvikelse som fick konsekvenser för SF:s fortsatta produktion. Hittills hade man gjort ett stort antal internationella filmer i utländska versioner, som regel tyska och engelska, men efter

VI SOM GÅR KÖKSVÄGEN

SWEDENHIELMS

INTERMEZZO

denna film satsade man på den svenska publiken.

Filmstadsateljéernas filmer blev formfulländat eleganta och avslipade. Molander och Edgren var de mest produktiva regissörerna som finslipade sina respektive stilar under 30-talet. Edgren, som under 20-talet gjort ett antal provinsiella bygdefilmer med bl a *Fridolf Rhudin*, fortsatte att regissera sin publikmagnet men även ett antal mogna verk, t ex *KARL-FREDRIK REGERAR*, som tog upp socialdemokratins ställning till den klass de besegrat och *VALBORGSMÄSSOAFTON* som bl a behandlade nativiteten och abortfrågan och var den film där *Ingrid Bergman* fick sitt egentliga genombrott. Edgren utvecklades till att bli en av SF:s verkligt slitstarka regissörer.

Gustav Molander som gått i Stillers och Sjöströms skola avverkade ett stort antal eleganta verk av både lättare och något tyngre slag. Bland de stora succéerna kan nämnas *VISOM GÅR KÖKSVÄGEN*, där *Tutta Rolf* med sin pikanta norska brytning erövra-

de platsen som den ledande komediflickan på SF. Bland Molanders övriga 30-talsfilmer kan nämnas *KÄRA SLÄKTEN*, *SWEDENHIELMS*, *PÅ SOLSIDAN* och en av SF:s största succéer *INTERMEZZO*.

Komedi och kortfilm

Förutom dessa två regissörer fanns både veteraner och nyare förmågor. En alltid publikdragande regissör var *Sigurd Wallén*, som med *POJKARNA PÅ STORHOLMEN* fick *Fridolf Rhudins* sång "Waxholm Ettan" att dra fram som en löpeld genom Sverige och han gjorde ett antal publikfarser, bl a *EBBERÖDS BANK*.

Edvin Adolphson både regisserade och/eller spelade i ett antal filmer, bl a *Ingrid Bergmans* debutfilm *MUNKBROGREVEN* och *KLART TILL DRABBNING*

med *Thor Modéen* och *Åke Söderblom* i komisk och musikalisk högförm.

Bland de yngre förmågorna märks *Per Lindberg* som 1939 gjorde den visuellt fina *STÅL*, som dock inte hade premiär förrän 1940.

SF:s journalfilmsavdelning hade ett antal rutinerade regissörer, bl a *Gunnar Skoglund*, *Nils Jerring*, *Knut Martin* och *Gösta Rosling* som förutom Journalfilmer gjorde ett antal fina kortfilmer som tillsammans med prins Vilhelms och övriga regissörers kortfilmsalster gav SF många fina fjädrar i baretten.

Mörka orosmoln

Ett stort orosmoln var det protestmöte som hölls på Konserthuset 1937. Där kastade sig ett antal unga arga under parollen "Svensk film — en kulturfara", med stor frenesi över de folkliga svenska lustspelen och farserna. SF:s VD *Olof Andersson* dristade sig att på detta möte hävda att "en bra film är en film som går bra", ett uttalande vars sanningshalt för en före detta kassadirektör onekligen var otvetydig men som blev ett saftigt köttben för de unga vargarna.

I Europa väntade dock mörkare moln och helt andra vargar...

Fortsättning följer...

POJKARNA PÅ STORHOLMEN

KLART TILL DRABBNING

EBBERÖDS BANK

"Har det vari någe', kamrern?"

Trollkarlen från SF

På Münchenbryggeriet huserar en teknisk trollkarl i all tysthet. De senaste femton åren har han åt SF-produktion skapat allt från gnistrande stjärnhimlar till flygande vildvittror.

I dagarna har han lyckats med konststycket att krympa två barn, en pojke och en flicka...

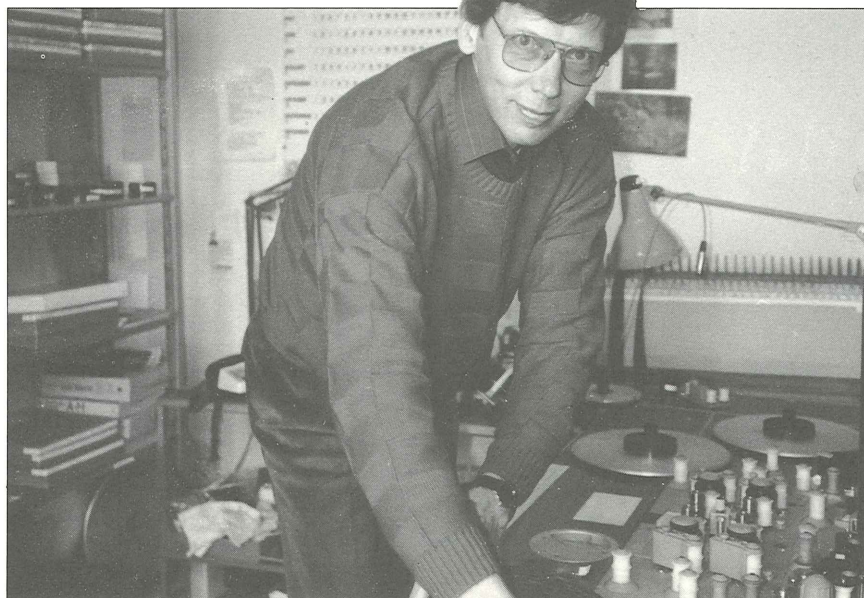
PETER OCH PETRA heter de på vita duken. Per-Olof Ohlsson heter trollkarlen.

I HK:s interna telefonförteckning döljer sig P.O. bakom den aningen mer prosaiska yrkesbenämningen "filmfotograf". I facktidskrifter omnämns han som "trickfilmare".

Fantasi, kunskap, begåvning

För denna mycket speciella verksamhet finns ingen skola i Sverige. Det handlar istället om att besitta rätt grad av fantasi, teknisk naturbegåvning och hantverksmässigt kunnande. P.O. gör idag (med bl a datorers hjälp) det som i gamla tider chefsfotografen fick klura ut när regissören krävde en viss effekt i en tagning.

P.O:s uppgift är att med virtuositet "lura" åskådarens öga, få de mest otroliga ting att till synes hända fram-

P.O. i sin verkstad.

för kameran och integrera alltsammans i filmens händelseförlopp.

Med all rätt framhävs P.O. i varma ordalag av Tage Danielsson i dennes

bok om tillkomsten av RONJA RÖVAR-DOTTER, där SF:s trollkarl firade triumfer som fick publiken att häpna.

Unikt filmmirakel

P.O. funderar noga ut och skapar därefter smärre visuella mirakel, något som han är bäst på i landet. I den nu aktuella Astrid Lindgren-filmen PETER OCH PETRA har han kommit på något som dessutom är världsunikt inom filmen!

För en icke tekniskt bevandrad person är det hart när omöjligt att beskriva (och egentligen skall man väl heller inte i detalj avslöja några tricks!) hur tvenne normalstora svenska barn i tioårsåldern blir så behändigt små att de ryms i kriticfacket intill den svarta tavlan i ett klassrum. Alltmedan skolfröken i samma bild vänligt ber dem räkna ut ett tal!

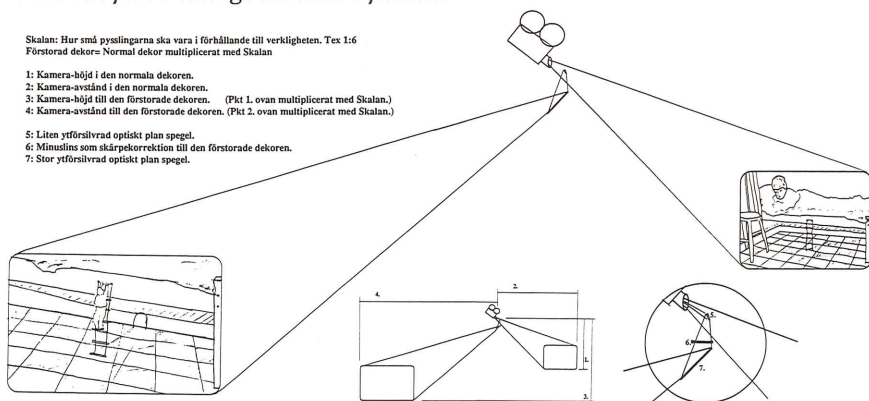
–Det har med speglar framför kameraobjektivet att göra, säger P.O. med sitt varma leende.

Hur som helst: resultatet är absolut fantastiskt, garanterar en imponerad besökare, som fått se ett smakprov på scenen ur PETER OCH PETRA i trollkarlens verkstad...

Text & foto: KLAS FREUND

De krympta barnen på vita duken. Nedan P.O:s egen konstruktionsritning över ett liknande förvandlingsnummer i filmen.

Skalan: Hur små pysslingarna ska vara i förhållande till verkligheten. Tex 1:6.
Förstorad dekor: Normal dekor multiplicerat med Skalan.

1: Kamera-höjd i den normala dekoren.

2: Kamera-avstånd i den normala dekoren.

3: Kamera-höjd till den förstorade dekoren.

(Punkt 1 ovan multipl med Skalan)

4: Kamera-avstånd till den förstorade dekoren.

(Punkt 2 ovan multipl med Skalan)

5: Liten ytförsilvrad optiskt plan spegel.

6: Minuslins som skärpekorrektion till den förstorade dekoren.

7: Stor ytförsilvrad optiskt plan spegel.

Amanda Ooms och Stellan Skarsgård.

Foto: ERIC BÖRJESSON

”Kvinnorna på taket” i tävlan i Cannes

CANNES (SF). För första gången på tio år hade Sverige en film i tävlan i årets filmfestival.

Carl Gustaf Nykvists debutfilm **KVINNORNA PÅ TAKET** fann nåd inför de kritiska ögonen hos urvalsjuryn och fick därmed delta i årets tävlan.

Givetvis en stor ära för debutanten Nykvist men också en källa till stor glädje för filmens producenter: SF och Svenska Film-institutet.

Filmen togs emot väl av publiken som förstod att uppskatta en så estetisk film med stort skådespeleri och många vackra och dramatiska bilder. Det var länge sen man såg så mycket FILM i en svensk film.

Cannes-festivalen är annars en paradoxernas marknad. En märklig blandning av det elegantaste man kan tänka sig och råkommers av värsta slag.

Kort om kommande långfilmer för små

Inte mindre än två långfilmer för barn skrivna av **Astrid Lindgren** får premiär under hösten: **PETER OCH PETRA** i regi av **Agneta Elers Jarleman**. Den är färdigspelad och under efterarbete. I slutet av maj började **Staffan Götestam** registrera **NILS KARLSSON PYSSLING**, som han tidigare satt upp som teater. Den är inte premiärsatt ännu men kommer någon gång framåt jul.

U.H.

Den officiella delen erbjuder ofta filmer av hög kvalitet, inramade med all den finess och stil bara fransmän kan erbjuda.

Glamour...

Smokingarna står som spön i baken, likaså de tjuuusiga damerna i de vackraste klänningarna. Fanfarerna ljuder, strålkastarna spelar och hedersvakter i nypressade uniformer kantar den utrullade röda mattan när tävlingsfilmerna ska visas. En upphetsad speaker skriker ut namnen på alla stjärnor som ska in, alltmedan stora människomassor tränger på, fotograferar, klättrar på varann och skriker till sina favoriter.

På restaurangerna avlöser festmåltiderna varann, champagnen bubblar och borden innehåller alla de slags läckerheter man kan tänka sig.

Glamour kan det väl kallas, kan man tänka.

I speciella sidoavdelningar visas annan konstnärlig film och i andra sidoarrangemang hålls seminarier om olika filmer. Film, film — massor av film!

...och råkommers

Den andra sidan av verkligheten är hotellsviter fyllda med framförallt amerikanska bolag som alla har de allra STÖRSTA filmerna, A Sure Hit, All Stars You Could Ask For,

Megabudgets — superlativen haglar.

Och inga som helst medel skys när det gäller att höja värdet på en film: ”killen som gjorde kostymerna sydde i knappen till byxorna åt honom som spelade Luke Skywalker i Stjärnornas krig”, ”han som har gjort special effects känner honom som var med och gjorde Indiana Jones”, ”hon är den hetaste skådespelerskan i hela Hollywood, inte än kanske — men definitivt efter den här filmen”.

Det gäller att värja sig och sortera, när man förstått att det ju ändå inte kan vara så att verkligen flera hundra filmer alla är super och självklara vinnare.

Allra svårast är att värdera projekt som inte ens har påbörjats: ”det finns ett bra manus, vi talar med XX om regin och YY har sagt att han är intresserad av rollen. Och, det är hemligt så säg inget, vi tror att vi kan få NN till den kvinnliga huvudrollen, hennes agent är jätteintresserad! Och går allt som det skall sätter vi igång filmningen i höst — kanske”.

Ofta är en enda sak helt klar: priset.

Priserna ned

Under flera år har den skandinaviska utvecklingen på framförallt videomarknaden fått priserna att skjuta i höjden. Under årets festival märktes dock klart en avmattning.

För bara några år sedan fanns det långt över hundra registrerade bolag bara från Skandinavien som köpte film, i år var det gott om plats i försäljningsbåsen.

Ju längre man kommer från Croisetten, ju längre kommer man också från glansen och glamouren.

Bunkern

I det nybyggda festivalpalatset, ”bunkern” kallad av självklara skäl, dväljs de små bolagen från de små länderna. Här är det för det mesta gott om plats och litet intresse. En och annan indier går omkring i full sari, någon afrikan och eventuellt någon annan som förrrat sig in här ses strosa i korridorerna, som de allra flesta helst undviker.

Och på Cannes' bakgator, på de små hotellen, finns branschens baksida: porrfilmer och våldsfilmerna som säljs utanför den officiella marknaden men ändå finns där.

En chans

Mitt i denna kakafoni, som varje år lockar uppåt 20 000 människor, försöker lilla Skandinavien göra sig synligt så gott det går.

Sedan många år samarbetar de nordiska länderna och visar så mycket film man hinner med.

Ofta mött med både respekt och artigt intresse. Dock mera sällan följt av särskilt mycket mer.

Vi är tämligen små i den stora världen.

Ändå är Cannes den främsta chansen att visa upp skandinavisk film för en större publik. Och ibland räcker det alltså mycket längre än till bara artigt intresse: fjolårets PELLE ERÖVRAREN och årets KVINNORNA PÅ TAKET är lysande exempel på just detta!

LENNART WIKLUND

Invigningen av nästan hela Filmstaden i Örebro

”Det här är det bästa vi någonsin gjort”

Det skulle vara en ganska liten och lokal invigning, eftersom alla salongerna inte var klara. Så inslaget av stockholmare och framstående filmskådespelare från Hollywood hölls nere till ett absolut minimum. Detta hindrade inte att den försiktiga ”mini-invigningen” av Filmstaden i Örebro blev en verklig framgång och en ”maxi-invigning” ur örebroarnas och SF BIO:s synpunkt.

Alla var där: Kommunalfullmäktiges ordförande *Axel Gisslén* som klippte av filmremsan, medan Fröken Sverige, *Louise Drevenstam*, och en yngre aspirant på framtida Fröken Sverige-titlar (*Eva Kilgrund*) höll i varsin ände av filmremsan, andra lokala honoratiories, men framför allt hundratals entusiastiska örebroare, framtida Filmstadsbesökare. Under dagens lopp med Oppet Hus blev hundratalet örebroare snart flera tusen, och alla sa samma sak: ”Oj!”

Att det bakom den nya, fina entrén skulle dölja sig en vacker foajé och en uppfräschad biograf, det hade nog alla förstått. Men att det skulle finnas en bred glasbro, en imponerande ny inre foajé och en hel stadsgata med biografentréer ovanpå ett parkeringshus hade man inte kunnat föreställa sig. Reaktionen var översvallande över att Örebro fått ett sådant fantastiskt filmpalats.

Reaktionerna i radio och tidningar var också genomgående mycket positiva och antalet tårar över nedlagda gamla älsklingsbiografer som Röda Kvarn, Roxy och Spegeln var mycket lätt räknade.

Att det blev klart — de fyra femtedelar som nu var klara — är närmast ett mirakel, när man vet hur det såg ut bara tre veckor före invigningen. *Sten Norlén*, *Hasse Björn* och *Erik Rönning* skall verkligen ha en eloge för att de lyckades pressa fram denna Fågel Fenix ur ”bröten”. Att invigningen blev en sådan framgång är naturligtvis i första hand örebropersonalens förtjänst, med biografchefen *Anette Ekström* i spetsen. Men stor förtjänst tillfaller också den intrimning som skett genom SF-skolan, med regionledningen *Steve Södergren* och *Sture Johansson* och inte minst *Mats Hylin*, *Alain Senocq* som lärt ut data och *Mats Kullander* som lärt ut maskinteknik.

Den ”syttende” maj invigde vi igen. Då var HELA Filmstaden klar och då visade vi den för dem som verkligen förstår sig på sådant här — branschens företrädare. En starkt bidragande orsak till att den verkligen blev klar till detta datum var att *Erik Rönning* måste manifesteras sitt ursprungslands nationaldag på ett passande sätt.

PER TENGBLAD

Personalen samlad framför Örebros nya stolthet. Foto: INGEMAR BJÖRKMAN

Lagrets flyttning

SF:s Filmlager flyttar den 1 december 1989 från Rosenlundsgatan på Söder i Stockholm till Arsta Skolgränd i Arsta. Om man vill vara drastisk kan man säga att de 14 lagermedarbetarna med lagerchefen *Sven Berman* i spetsen flyttar ca 60-70 år framåt i tiden.

Tobaksmonopolet, där det nuvarande lagret ligger, byggdes nämligen på 1930-talet och det nya lagret byggs nu och blir ett av världens modernaste filmlager med streckkoder på både filmkopior och hyllor och moderna datarutiner rätt igenom. Ett så gott som ”papperslöst datalager”, som har kapacitet för ca 1 500 skickningar av 35 mm-kopior och 8 000 skickningar av 16 mm-kopior per år (och lika många returer).

Att flytta lagret, som hanterar närmare 3 000 st 35 mm-kopior och 1 000 16 mm-kopior av filmer från Warner Bros, Columbia Tri-Star, Sonet Film, United International Pictures och SF samt affischer och bilder till dessa filmer, kostar ca 750 000 kronor.

Den främsta orsaken till flyttningen är arbetsmiljöförbättring: ljusa, fräscha lättarbetade lokaler istället för de mörka fängelseliknande, som Tobaksmonopolet nu består.

—Vi ser med glädje fram emot att flytta. Det blir säkert jobbigt men flyttar man till något bättre så gör man det gärna, säger *Sven Berman*.

—Visserligen blir det något mindre. 2 000 kvm istället för 2 700 men vi inför nya rutiner med 3 kasseringsar per år så risken för skrymmande ”hyllvärmare” försvinner. Och vi flyttar från en gammal lagerlokal till en ljus arbetslokal med mer än 100 fönster, moderna hissar och bra personalutrymmen.

URSULA HAEGERSTRÖM

Första spadtaget i Karlstad

Med en stor gemensam kraftanstängning lyckades företrädare för Karlstads kommun, LE Lundbergs, Ahléns, McDonalds och SF Bio AB ta de första spadtagen på det nya hus i Karlstad, vars namn enligt en del ännu inte bestämts men för oss andra framstår som fullkomligt självklart, nämligen FILMSTADEN.

Det nya huset, som ligger i direkt anslutning till Ahlén-varuhuset, får en djärv glasfasad och skall innehålla en hel del. Men kärnan i innehållet är naturligtvis den Filmstad om åtta salonger som SF Bio AB bygger. Utformningen har presenterats tidigare i SF-Journalen.

Stort intresse

Spadtagsceremonin var mycket trevlig med militärmusik, stort press- och lokalTV-uppbåd och ett ganska stort antal intresserad allmänhet — militärmusik har bra dragningskraft i regements- och milostaden Karlstad.

Intresset för Filmstaden är mycket stort, både hos allmänhet och i lokalpressen, och alla är mycket nöjda med att biografbeståndet i Karlstad får en ordentlig förnyelse. Karlstad har ju karaktär av huvudstad för Värmland och norra Dalsland och förhoppningen är att upptagningsområdet för vår Filmstad kommer att vara mycket större än Karlstad kommun. Att detta skall lyckas pekar också förstudierna till byggbeslutet på.

PER TENGBLAD

Ett kollektivt första spadtag för Filmstaden. Från vänster: Kurt Paulsson, Lundbergs, Karl Gerhard Hagström, McDonalds, Per Tengblad, SF, Birgitta Olsson, Ahléns och Alf Johansson, Karlstads kommun.

Foto: KENTH HAGLUND

”SifferFantomerna” – ekonomiprojekt inom SF

Onsdagen den 23 augusti 1989 startades ett omfattande ekonomiprojekt inom SF. Projektet har vi döpt till ”SifferFantomerna”. Ett namn som både ger en idé om vad projektet handlar om och som beskriver de människor som ska jobba med det. Många personer ingår i projektet och många kommer att bli indirekt berörda. Projektet ska arbeta på bred front. Allt från generella och gemensamma ”spelregler” i koncernen, budget och budgetprocesser till tekniska hjälpmedel i form av system. Målsättningen med projektet är att ta fram snabb och säker rapportering till ansvariga.

Projektet har sin upprinnelse i den positiva och spännande utveckling som SF haft under 80-talet. SF är en koncern i expansion — inte bara volymmässigt utan också verksamhetsmässigt och territoriellt. Omsättningen har ökat från 175 Mkr 1983 till en beräknad omsättning för 1989 på 800 Mkr. Motorn i vår verksamhet, filmerna, exploateras i allt högre tempo.

Organisatoriskt har decentralisering varit ett honnörord. SF har gått från kostnadsansvar på olika avdelningar till resultatansvar i självständiga bolag. SF är vidare en ”äkta” koncern, såtillvida att de flesta bolagen gör affärer med och är beroende av varandra. Vad som sker i ett bolag har direkt påverkan på andra bolag.

I en sådan miljö ställs det naturligtvis allt större krav på rapportering och styrinstrument i de enskilda bolagen och för koncernen i dess helhet. I ett modernt företag, till vilket SF räknas, är ekonomisystem inte liktydigt med bokföring. Begreppet är större än så. I ekonomi ska vi lägga begrepp som analys, pedagogik, framtidsorientering och beslutsunderlag.

Vi har fungerande system och rutiner inom SF idag. Systemet vi har kommer ursprungligen från Europa Film och har sedan dess byggts på och justerats under resans gång. När kraven på rapporter och andra krav på systemen växer fram under hösten har vi i projektet att ta ställning till

om det nuvarande systemet är tillräckligt bra. Inte bara för stunden utan för framtiden; det är ju i den vi ska leva.

Projektarbetet utförs i huvudsak av oss själva inom SF. Vi har i organisationen en bred kompetens. Dessutom är det både roligt och utvecklande att arbeta med projekt, så varför skulle vi inte behålla detta för oss själva!

Vi inom projektet får säkert anledning att återkomma. Både beträffande hur det går och vad vi lärt oss.

ANDERS HELLSTRÖM

MATS KULLANDER:

SCENER UR ETT FÖRETAG

Akt 4:

Filmbranschen mobiliserar

Krigsvintern 1940 genomförde Sverige en partiell mobilisering och många svenskar fick i någon form kontakt med kriget. Filmproduktionen mobiliserade också, åtminstone vad gällde filmerna. De glada farserna förbyttes mot allvarigare och faktiskt mer seriös produktion.

1940 började bra med JUNINATTEN, i regi av Per Lindberg, där *Ingrid Bergman* gjorde sin sista och mycket lovordade svenska roll före sin Hollywood-epok.

Året därpå kom LANDSTORMENS LILLA ARGBIGGA med *Sickan Carlsson* som enligt recensenterna var "en spritande glad och trevlig film i tidens anda". *Sickan* skulle sedan le och sjunga sig igenom ett antal filmer under 40-talet med LÖJTNANTSHJÄRTAN i regi av *Weyler Hildebrand* som en av de bästa.

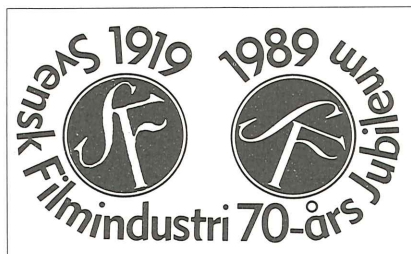
Filmfamiljeföretag

På Filmstaden regerade fortfarande *Karin Swanström* och hennes make *Stellan Klasson*, även om *Olof Andersson* såsom varande VD formellt var ansvarig. Efter en omorganisation av SF:s produktionsgren slutade *Karin Swanström* 1940 och *Stellan Klasson* följde efter på våren 1941. I stället kom *Gustaf Molanders* son *Harald Molander* i april 1941. Förutom detta gick *Gunnar Skoglund* in som produktionsledare en kort tid men slutade efter ett antal schismer med *Olof Andersson*. *Harald Molander* fortsatte sedan ensam som produktionsledare för alla SF:s produktioner, utom *Hildebrands* filmer som producerades av honom själv.

En manuskriptavdelning inrättades också med *Hjalmar Bergmans* änka *Stina Bergman* och *Gardar Sahlberg*. Dessa två litterärt mycket bevärande personer har naturligtvis bidragit till SF:s orientering mot mer seriösa verk.

Värnplikt i krigets skugga

Allvarliga tonfall visade den flitige och rutinerade *Gustaf Molander* i filmen RID I NATT!, baserad på en roman av *Vilhelm Moberg*, som skrevs under

LÖJTNANTSHJÄRTAN

starkt intryck av Tysklands ockupation av Danmark och Norge. Denna film hade en stor dynamisk kraft och trots många försök till efterföljare under 40-talet står den oöverträffad som motståndsfilm.

Radiochefen tar rodret

En stor förändring kom i oktober 1942 då *Olof Andersson* avgick som VD. Han efterträddes av fillic *Carl-Anders Dymling*, som kom direkt från sitt uppdrag som radiochef.

Dymling visade redan från början ett mycket stort intresse för inspelningssidan. Han ville att

SF skulle gå i bränschen som ett seriöst filmbolag och rensa ut den lättare produktionen. Ganska snart hade både *Weyler Hildebrand* och *Gustaf Edgren* mer eller mindre tvingats över

till andra bolag. Dymling återanställde *Gunnar Skoglund* att tillsammans med *Harald Molander* bilda ett produktionssteam och dessutom engagerades *Victor Sjöström* 1943 som konstnärlig ledare för hela SF:s filmproduktion. *Gunnar Skoglund*s uppdrag blev även denna gång mycket kort varför man kan säga att hela 40-talets produktion leddes av *Harald Molander* och *Victor Sjöström*, biträdda av *Stina Bergman* som snabbt blev chef för manuskriptavdelningen, samt Dymling naturligtvis.

Den första filmen under Dymlings baner var DET BRINNER EN ELD, som i allegoriska bilder skildrade ockupationen av Norge. Enligt Dymling själv "går svensk film här dagens bistra verklighet in på livet". Filmen fick också ett högaktningfullt mottagande av kritikerkåren. *Gustaf Molander* fortsatte sitt segertåg med ORDET, som fick många lovord och blev en stor framgång.

Jubileum i kristid

1944 fyllde SF 25 år, något som firades med en sk jubileumsproduktion med 6 filmer. De skulle visa bolagets

Dymling

nya inriktning mot mer seriös film. Den enda av dessa filmer som blev en stor framgång var HETS, i regi av *Alf Sjöberg* och med manus av *Ingmar Bergman*. MANS KVINNA gick visserligen acceptabelt, men inte mer. De övriga filmerna får anses vara pretentiösa katastrofer på alla sätt.

1945 års produktion utmärker sig inte heller för någon större lycka. *Ingmar Bergman* debuterade visserligen som regissör med KRIS men titeln är onekliga symptomatisk för det ekonomiska och artistiska utfallet. *Ingmar*

Bergman släpptes av SF och gick till *Lorens Marmstedt*, där han fick göra några lågbudgetfilmer och "lära sig hantverket".

Producentpekor och penningregn

Ytterligare några filmer, *JOHANSSON OCH VESTMAN* och *JOLANTA - DEN GÄCKANDE SUGGAN* (en film som trots sin huvudrollsinnehavarska är berättigad

Akt 5:

Flera fritidsnöjen fara för filmen

50-talet inleddes med att de svenska Filmproducenterna deklarerade att man tänkte upphöra med all inspelning av långfilm. *Dymling* var den stridbare banérföraren och orsaken var den höga nöjesskatten. Filmstoppet varade från nyåret 1951 och ett halvår framåt. Denna protest ledde till att 20% av den statliga delen av nöjesskatten återbetalades, som stöd åt den svenska filmen.

SF producerade annars sin normala kvot 6-7 filmer per år under första halvan av femtiotalet. Vid sidan av de etablerade veteranerna som Molander, kom en ny generation filmare. På SF var det naturligtvis framför allt *Ingmar Bergman*, som börjat lite vacklande under 40-talet men som mognat både konstnärligt och hantverksmässigt.

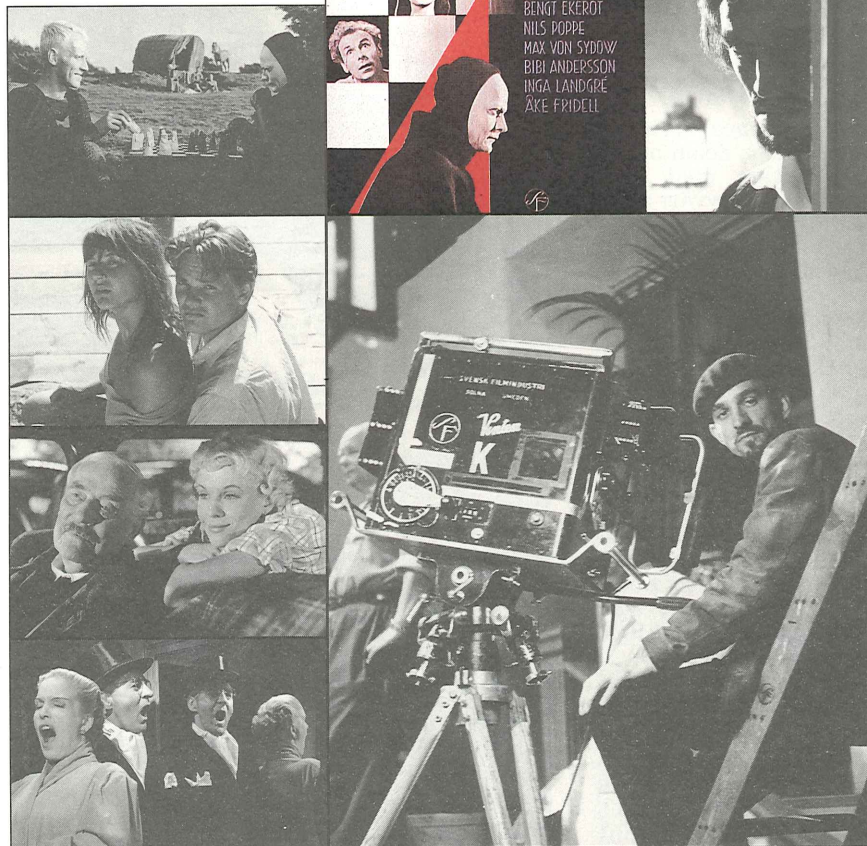
Bergmans berättarkonst

Han inleder sitt stora decennium med *SOMMARLEK*, *KVINNORS VÄNTAN* och *SOMMAREN MED MONIKA*, alla tre små pärlor av bitterljuv berättarkonst. Vem minns inte Eva Dahlbecks och Gunnar Björnstrands underbara skådespelaruppvisning i hiss-scenen i *KVINNORS VÄNTAN*? Efter dessa följer några komedier, *EN LEKTION I KÄRLEK* och (enligt artikelförfattaren) en av de underbaraste filmer som någonsin gjorts — *SOMMARNATTENS LEENDE*, med sådana aktörer som *Eva Dahlbeck*, *Gunnar Björnstrand* och *Jarl Kulle*.

Världsberömmelsen

Filmen erövrade regipriset i Cannes 1956 och var vändpunkten för Bergman i och med att hans filmer efter detta fick en stabil utlandsmarknad och därmed acceptabel ekonomi (Bergman har nämligen publikt sett sällan varit stor i Sverige — vad den inhemska publiktillströmningen anbelangar var *Hasse Ekman* den "store" regissören under detta decennium, följd av *L-E Kjellgren* och hans *Poppe*-filmer).

Som "tack för hjälpen" lät *Dymling* nu Bergman spela in *DET SJUNDE INSEGLET* där *Max von Sydow*, *Gunnar Björnstrand*, *Bibi Andersson* och sist men inte minst *Nils Poppe* gör fantastiska rolltolkningar i denna film där Bergman visar en oslagbar behärskning av filmens uttrycksmedel — många bilder har en inneboende kraft och skönhet som förstummar än idag! Även denna film renderade Bergman och SF juryns pris i Cannes 1957, något som hände upprepade gånger under de närmaste åren. Som pärlor på ett band kom nu filmer som *SMULTRONSTÄLLET*, *ANSIKTET* och *JUNGFRUKÄLLAN* (som förutom det numera rutinnmässiga Cannes-priset vann Oscar som bästa utländska film).

Uppknäppta parodier

Jämsides med Bergman verkade också en annan showman, av många sedd som Nordens Noel Coward, nämligen *Hasse Ekman*. Från 1953 var *Hasse* kontrakterad hos SF och gjorde ett stort antal hantverksmässigt välgjorda filmer, bl a *RATATAA*, *Sickan*-filmerna *SJUNDE HIMLEN*, *MED GLORIAN* på *SNED*, *FRÖKEN CHIC*, *JAZZGOSSEN*, *HIMMEL OCH PANNKAKA* och hans största SF-framgång *SOMMARNÖJE* SÖKES.

Av dessa framstår idag *Knäppupp*-filmen *RATATAA* som pärlan — en film fylld av parodier på aktuella storfilmerna, med en acceptabel ramhandling och det milda vanvett som alltid karakteriserat konstellationen *Ramel/Ekman/Gamlin*. Före samarbetet med *Ekman* gjorde *Knäppupp* den helt vansinnigt underbara *I RÖK OCH DANS*, där *Martin Ljung* bl a gjorde en sata-

SOMMARNATTENS LEENDE

nisk parodi på *DRIVER DAGG FALLER REGN* — kan man någonsin glömma *Tattar-Martins* förförliska toner och virila utspel?

Poppe lät också sin *Bom*-figur råka ut för nya öden och äventyr, i bl a *TULLBOM* och *FLYGBOM*.

Klassiker i för stora kläder

SF:s flitige regissörsnestor *Gustaf Molander* gjorde några nyinspelningar av de klassiska stumfilmerna, bl a *SÅNGEN OM DEN ELDRÖDA BLOMMAN*

till ett kalkonpris) gav också stora förluster. De enda filmerna som nådde ett godkänt resultat var Hasse Ekman's VANDRING MED MÅNEN och Poppes underbara komedi PENGAR.

Efter dessa mindre lyckade försök i producentbranschen återgick SF:s produktion därför till de gamla spåren. Gustav Edgren togs till nåder och fick spela in DRIVER DAGG FALLER REGN, en filmproduktion som Dymling häftigt motsatt sig något år tidigare, men som blev en av SF:s största ekonomiska framgångar genom tiderna.

Nils Poppe fortsatte den seriösa delen av sin produktion med BAL-LONGEN som tyvärr rönt ett mycket sämre öde än vad den onekligen förtjänade. Poppe återgick efter detta till de lättare komedierna och inledde med SOLDAT BOM en slitstark seriekomedier. Ingmar Bergman återkom till SF med HAMNSTAD och TÖRST, och visade, framför allt i den sistnämnda, att han var en filmskapare med lyskraft.

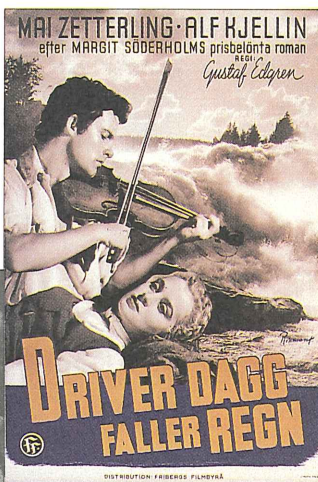
I decenniets sista skäl-vande minut kom BARA EN MOR, där Eva Dahlbeck gjorde en av sina stora roller som Rya-Rya, i regi av Alf Sjöberg.

Nöjesskattekarusell i neonljus

Biografbesöken ökade under 40-talet från 49 miljoner 1940 till 65,5 miljoner 1950. Det fanns dock moln på himlen i form av nöjesskatt. Från 1920-talet hade biograferna betalat kommunal nöjesskatt och legat i en taxeringsnivå mellan teater och cirkus, d v s ca 15-20%. 1940 kompletterades den med en statlig nöjesskatt och blev då totalt 25%. Detta i kombination med ökade kostnader gjorde att biljettpriserna på några år ökade med hela 40% (från 1:10 till 1:50). I samband med att biografbolagen in-

Sture före och efter ombyggnaden.

ifrenetisk takt, samtidigt som man utökade platsantalet i salongerna. Det blev trångt om salighe-ten! Ombyggnaderna var tyvärr ofta allt annat än pietetsfulla – stuckmålningar och ornamentik målades över, sniderier revs bort, kristallarmaturer byttes. Det var under denna period som de flesta SF-biografer försågs med baldakiner (i Stockholm Lyran, Skandia och Sture) med biografens namn i neon. Mest kritiserad blev Skandias ombyggnad men SF:s biografnät var verkligen fräscht i slutet

av detta decennium. Det hela avbröts dock på grund av försämrad ekonomi 1948 i samband med att nöjesskatten chockhöjdes till 38%. Det blev kärt att driva biografer och räddningen för SF blev att man satt på alla verksamhetsområden som då fanns i branschen. Återigen tog man alltså igen på gungorna...

Hemvärnet rustar

Men än en gång väntade bekymmer runt hörnet, nu i form av en liten 17-tums låda med ljud och bild, som fick plats i hemmet.

Nästa sida: Akt 5

VANDRING MED MÅNEN

TÖRST

Nu går vi på videomässa

Under videomässan, som hölls på Sollentunamässan utanför Stockholm den 7-8 september, hade vi på Media Transfer fyllt vår monter till bredden med BIG och SOS. SF:s reklamateljé med *Hasse Ek* i spetsen hade hjälpt oss med inramningen och producerat mässväggar som verkligen lockade till sig publiken.

BIG gav vi en ordentlig uppbackning genom våra två nyinköpta BIG-pianon! De är något mindre än det piano som Tom Hanks och Robert Loggia gjorde sin bejublade, numera smått klassiska, steppdans på. En given succé på årets videomässa.

Media Transfers årliga mässtävling bestod denna gång av att framföra "Gubben Noak". Vem skulle snab-

bast kunna spela denna klassiska melodi på våra BIG-pianon — med fötterna?! Mer om detta i nästa nummer.

Efter sensommarens enorma succé med *DIE HARD* kommer vi på Media Transfer att få jobba hårt för att slå det nya rekordet på 8 355 kassetter! Men potentialen finns...

I november/december-releasen, som vi släpper vecka 48, finns flera bra filmer, bland annat *GIFT MED MAFFIAN*, *TERROR PÅ ELM STREET 4*, *BABETTES GÅSTABUD* och två hett efterlängtrade videopremiärer: *BIG* och *SOS*.

Film ska ses på bio — visst — men nu går vi på video!

GUNILLA PERSSON
ANNA HOLMBORG SIONÅS

Robert Loggia och Tom Hanks utför sin bejublade pianodans i *BIG*.

Vild galapremiär på Erik Viking

Den 31 augusti klockan 19.00. Drottninggatan utanför biografen Look spärras av. Poliser bakom kravallstaket och vilda ungdomar trängs för att se finansierarna, regissörerna och de kända skådespe-

larna kämpa sig igenom folkmassorna. Rätt vad det är så dyker skrikande vikingar upp från ingenstans. Stockholm har ockuperats. De slåss, dricker och lever runt. Det är galapremiär för *ERIK VIKING*.

Ibland folkmassorna fanns även filmens producent, *John Goldstone*. Han var mäktigt imponerad av händelsen då han lotsades runt bland galna bär-särkar av vår svenske medproducent, *Roland G. Anger*. Efter att alla hade ätit helstekt gris och druckit mjöd (öl) försvann de in i biomörkret för en och en halv timmes gapskratt. Där inledde *Klasse Möllberg* med ett roligt vikingaspex, innan vår egen svenskproducerade trailer rullade igång inför 600 jublande personer. Sedan kom han — Erik Viking.

RICHARDHOLM

I RÖK OCH DANS

RATATAA

MEDAN STADEN SOVER

i färg och dessutom i det svenska vidfilmsformatet AGA-scope. Tyvärr måste sägas att båda visar att bra teknik inte alltid kompenserar innehållet.

Lars-Eric Kjellgren gjorde också ett stort antal filmer förutom Poppes, bl a I DIMMA DOLD, INGEN MANS KVINNA, VÄLD och MEDAN STADEN SOVER, kanske vår första riktigt samhällstillvända film med *Sven-Eric Gamble* och *Inga Landgré* i de bärande rollerna.

Filmstadens ateljéer producerade

att satsa på andra fritidsaktiviteter — bil, båt, sommarstuga, resor och dels fick tid att begagna sig av dessa nymodigheter. Fattigmansnöjet biografens publik sjönk från 78,2 miljoner 1956 till 56 miljoner 1959.

Fåfång försvarskamp

Den starkaste konkurrenten blev dock TV, som 1958 fick sitt stora genombrott med fotbolls-VM i Stockholm. Pelé och Nacka slog ut både Bogey och Bergman i första halvlek! I Amerika

Fontänen

följdaktligen en jämnström filmer även under detta årtionde och Dymling såg till att SF höll den konstnärliga (men framför allt den ekonomiska) fanan högt.

Välfärdens nya nöjen

På biografens sida regerade etableringsstoppet fram till 1954. En av de första biografen SF byggde när stoppet upphört var Fontänen i det nya totalcentrat Vällingby. 501 platser i påkostad och typisk 50-talsstil invigdes hösten 1956. Slag i slag följde nu byggen i Stockholmsförorter och övriga landet — under en 10-årsperiod byggdes ett tjugotal biografen. Tyvärr fick nu biografen ett antal starka konkurrenter.

Den första var det välstånd som successivt byggdes upp under 50-talet. Ökad realinkomst och kortare arbetsvecka gjorde att folk dels fick pengar

Hasse Ekman

hade TV:s genombrott kommit i början av decenniet och filmbranschen hade i desperata försök att slå ut den lilla burken lanserat storfilmerna i spektakulära format. Människomassor myllrade på allt större dukar i format som Vista Vision, Cinerama och Cinemascope. Gemensamt för flertalet filmatiseringar var att resultatet blev mer kvantitativt än kvalitativt.

Biograferna förändrades också i och med detta. För att få plats med dessa stora dukar, var man tvungen att riva bort gamla (och ofta mycket vackra) proscenerier, ridåer och scener på många biografen. Dessa ersattes ofta med anordningar som var mer funktionellt fiffiga än estetiska. De nybyggen som gjordes var dock av hifi-klass, med stora dukar, bra stereoljud och fina källbacksparketter — faktiskt av exakt den typ vi idag återgått till att bygga.

Liten tuva...

SF var när decenniet började gå mot sitt slut, ett gammaldags, hierarkiskt bolag, stabilt och "säkert" (SF = "Safety First"), med bra produktionskapacitet, bra regissörer och ett acceptabelt biografnet.

När TV efter sin något vacklande start fick skjuts av sådana storheter som Hyland, Kapten Bäckdahl, Olle Björklund och familjen Tobiasson räckte det dock inte att ha en gammal välskött "skuta", kursen måste ändras. Och var fanns en lämplig styrman?

Svaret kommer i nästa avsnitt.

Åke Hedlund bjuder champagne till SF:s VD Lennart Wiklund samt de två personer som kan ta åt sig den största äran av att ombyggnaden av Saga blev så fantastisk: Byggmästaren Lars-Erik Johansson och arkitekten Jonny Isaksson.

Filmpremiär som lyste upp i höstmörkret

En händelse i Stockholm den här hösten var premiärvisningen av den svenska filmen **BLACKJACK**, regisserad av engelsmannen **Colin Nutley** och med stjärnor som **Helena Bergström**, **Reine Brynolfsson** och **Johannes Brost** i de ledande rollerna.

Walle Bergendahl hälsar Kerstin och Pontus Bonnier välkomna till premiären.

Det var måndagen den 8 oktober, och redan på långt håll kunde man se att något var på gång utanför Sagabiografen på Kungsgatan. Spotlights kastade sina ljusstrålar genom rökmaskinernas dimmor upp mot skyn. Folkmassor trängdes utanför biografen och kändisfotograferna avlossade blix efter blix. Inbjudna var förutom filmens alla skådespelare och teamarbetare även andra kändisar, branschmänniskor, arkitekten och bygglidningen.

Invigning av nya Saga

Det var inte "bara" filmpremiär utan även invigning av den stora salongen på ombyggda Saga. Foajén som några timmar innan var en byggarbetsplats hade totalt förändrats till lyxig spegelsal med ädelträ i både pelare och panel. Man bjöds från festligt uppdukade långbord på både något att äta och dricka. På balkongen spelade dansbandet Thor Görans, som är ett av de tre band som medverkat i filmen.

Efter en stunds vimmel så var det dags för alla att intaga sina platser, men det visade sig inte vara så lätt som man trott, eftersom datan hade felnummererat biljetterna. När publiken på begäran istället satt sig tillrätta på stolen närmast till vänster kunde SF:s Lennart Wiklund välkomna alla och även presentera filmens regissör och huvudskådespelare. Sedan öppnades ridån och höstens svenska film rullade igång.

KERSTIN LOFJÄRD

Kring BlackJack-bordet fr v Tony Ljungström, Johannes Brost, Helena Bergström, Jan Mybrand, Ing-Marie Carlsson, Reine Brynolfsson och Steve Kratz.

Foto: TOBIAS RÖSTLUND

Glansfull världspremiär på BlackJack i Gävle

Den 7 oktober 1990 är ett datum som många minns med glädje, inte minst i Gävle. Detta datum inföll nämligen världspremiären på Colin Nutleys BLACKJACK i Gävle.

Orsakerna till att världspremiären arrangerades i Gävle är flera.

Filmen är till stora delar inspelad i Gävle med omnejd och därför var intresset för filmen extra stort i staden. Filmens producent *Waldemar Bergendahl* är född i Gästrikland och ville därför visa upp sitt verk först på "hemmaplan". Slutligen planerar SF Bio att bygga en Filmstad i Gävle 1992 och därför ville man passa på att bjuda politiker och företagsledare på en riktig film- och bioupplevelse.

Gräddan på plats

BLACKJACK hade alltså sin världspremiär på Spegeln och den inbjudna biopubliken trängdes till en början i foajén. Där fanns alla med stort "VIP": Kommunråd, Brynäs hockeybas, tid-

ningsfolk och företagsledare. Naturligtvis var flera från filmteamet också på plats, inte minst en hel del av de statister som medverkat under inspelningen.

Före föreställningen höll Waldemar Bergendahl ett tal till publiken och passade då också på att tacka statisterna för en värdefull insats.

"Härlig film", tyckte lokaltidningens chefredaktör. "Man borde gå på bio oftare" fortsatte han. "Vi gillade musiken" sade landshövdingeparet och de fick ju mycket av den varan under de två timmarna i biosoffan, samtidigt som de naturligtvis glädde sig åt en rad olika gästrikemiljöer, som ofta förekom mellan de otaliga kroginteriörerna.

Premiärkvällen avslutades på Café Artist, dit det gick bussar efter föreställningen. Där hade SF tillsammans med fastighetsföretaget Atrium (som skall bygga Filmstaden) dukat upp till fest med buffé och vin, tända ljus samt tal av SF Bios VD *Per Tengblad* och filmens regissör *Colin Nutley*.

Extranummer

Under kvällen kom, som en extra överraskning, samtliga huvudrollsinnehavare från BlackJack in mellan middagsborderna. De flesta med limousine från Stockholmsteatrarna. De presenterades för middagsgästerna och där efter "frotterade" sig skådespelarna med Gävleborna. En hel del var redan bekanta med varandra sedan inspelningstiden.

En lyckad afton, ty alla var glada och nöjda. Inte minst Atrium, som var vår värd.

HÅKAN FÄCTARE

En nöjd producent – allas vår Walle på premiärkvällen i Stockholm.

BlackJacks stora stjärnor: Helena Bergström, som har huvudrollen, och Colin Nutley, som regisserat.
Foto: CHRISTER JUREHN

HÅKON HÅKONSEN

erövrar Norge

Skandinaviens dyraste film, samproduktionen med Walt Disney-koncernen, hade premiär i Oslo den 3 oktober på Colosseum. Kronprins Harald var närvarande, något som är mycket ovanligt i Norge, där de kungliga sällan går på bio.

Filmen gick rakt in som nummer 1 i Oslo, där den höll denna position i tre veckor. Efter en månad har filmen spelat in över 6 milj NOK och förmodas spela in runt 9 miljoner. Det vill säga att ca 300 000 norrmän kommer att se den. (Om man sätter den siffran i förhållande till invånarantalet, skulle den i Sverige motsvara ca

600 000 besökare.) Alltså en stor publiksuccé.

Familjefilm

Vad som är mest glädjande med HÅKON HÅKONSEN är att den slagit an så väl hos den publik filmen är gjord för: Föräldrar tillsammans med barn i åldern 8 till 14 år. Biografpersonalen berättar om barn som ser filmen om och om igen.

Den 15 februari nästa år står USA på tur, där Walt Disney sätter upp filmen under Disneys egen logo med stor lansering och ny titel: SHIPWRECKED.

JOHN JACOBSEN

TA FAMILIEN MED PÅ HÅKON HÅKONSEN!

SIER NORSE KINOSJEFER

"Dødskuul film sier ungene som har sett den!"
Petter Benestad, Kristiansand kino

"Den mest spennende film en 10-åring noensinne har fått se på norske kinoer!"
Hjalmar Lippestad, Bygdekinoen

"Stormscenen alene er verd hele kinobilletten!"
Egil Hernes, Alta kino

"Med hånden på hjertet: Denne filmen kan jeg anbefale for hele familien!"
Oddvar Nilsen, Ski kino

"Filmen bygger på en klassisk guttebok, men den er like spennende for jenter!"
Wenche Kalseth, Kristiansund kino

"Har alle kvaliteter en god spenningsfilm bør ha!"
Stein Sørensen, Bergen kino

"En film av det slaget vi trenger i Norge!"
Egil Akselsen, Trondheim kino

"Eventyrfilmen for alle - og så spennende!"
Aage Friis, Halden kino

"Et mirakel av en norsk filmproduksjon!"
Eivind Hjeltnveit, Oslo Kinematografer

"En norsk filmopplevelse!"
Grethe Grinde, Haugesund kino

**COLOSSEUM, SAGA, SORIA MORIA
OG PÅ 50 KINOER
OVER HELE LANDET**

OBS! Filmen har 10-års grense.
Barn over 5 år slipper inn i følge med foreldre eller andre voksne.

Faksimil av norsk bioannonser.

Den lysande biografentrén som möter stockholmarna i höstmörkret på Kungsgatan.

Foto: INGEMAR BJÖRKMAN

Upp till det nya entréplanet sett från kassan.

Nedan trappan upp till salongen, med nyspeglad vägg.

Nya Saga

Så har då en månad gått sedan vi invigde den nyrenoverade och ombyggda salongen med tillhörande foajé och exteriör. I förra numret beskrevs tankegångarna bakom projektet och vi kan nu verkligen konstatera att utfallet överträffade våra förväntningar! Vår arkitekt *Jonny Isaksson* lyckades förmedla alla våra idéer och intentioner och lade dessutom själv till många fina idéer. Allt detta har förvandlat Saga till en av våra finaste biografier.

Pendlare från Sundsvall

En bidragande orsak till det fina slutresultatet har också varit L E Johanssons byggfirma som pendlat mellan hemorten Sundsvall och Stockholm och snickrat ihop detta mästerverk. Vår egen "hustomte" *Ake Sörklint* har också mer eller mindre bött på Saga och varit till ovärderlig hjälp.

Att Saga har Sveriges bästa ljud kan vi tacka *Bernt Frithiof* för! Bernt är ju en av branschens verkliga ljudexperter på produktionsidan och han har nu utökat sin verksamhet för att hjälpa oss att få ett perfekt ljud.

Att tacka alla andra som gjort ovärderliga insatser skulle kräva ett utökat sidantal i detta nummer, så vi låter istället några Sagolika bilder tala!

MATS KULLANDER

Jonny Isaksson i mångfaldig upplaga i spegelentrén till sin Saga.

Foto: INGEMAR BJÖRKMAN

Sagas arkitekt

Sagaprojektets arkitekt *Jonny Isaksson* är en man med många strängar på sin lyra. Trots att han är en ung man i sina bästa år (43), har han inte mindre än 20 års erfarenhet som arkitekt.

Jonny har bl a ritat stora hotell, arbetat med ICA och Shell samt ritat restauranger, exempelvis restaurang Maritim, en känd innekrog i Sundsvall som drivs av Hotell Knausts siste ägare. Biografritandet började 1973, då Jonny hjälpte Winbergs Kino med Royal i Norrtälje, och sedan dess har Jonny ritat över 30 biografier åt Fornstams Biograf AB, Europafilm, FHR,

åt oss i Kristianstad samt ett antal foajéombyggnader.

Utmaning i storstad

Saga är dock det första biografprojektet i en storstad, så för Jonny har det känts som en inspirerande utmaning att få visa vad han går för. Saga har också, tillsammans med Maritim, varit det uppdrag Jonny tycker varit mest stimulerande eftersom det gällt ett komplett arbete, det vill säga både exteriör, lokalutformning samt inredning.

Och vad gör då Jonny när han inte sitter vid ritbordet?

Biobesök i egen Filmstad

Minst en gång i månaden blir det biobesök med frugan och eftersom Jonny bor i Sundsvall blir det oftast besök på Filmstaden som han själv ritat! Övrig ledig tid ägnas åt barn (en 16-årig dotter och ett 7-årigt professorsämne), älgjakt, segling och utlandsresor och här är det Paris som lockar och inspirerar.

Vi på SF Bio tackar för en fantastisk prestation och önskar lycka till med nästa projekt, som för Jonnys del gäller ett stort köpcentrum i 90-miljonersklassen.

MATS KULLANDER

Den nygamla salongen med franska fåtöljer.

Och här blir det tre salonger till 1991.

Kommar

MACKEN

I **MACKEN** – EN FILM OM TVÅ BRÖDER OCH EN MACK får vi följa Roy och Roger under några händelserika sommarveckor. Som en röd tråd genom filmen går brödernas sökande efter sin pappa. I sin välputsade röda Volvo Duett, årsmodell 1965, tar Roy och Roger upp jakten på sina rötter. Pappan försvann ur deras liv när Roger var nyfödd så ingen av dem har något egentligt minne av sin far. De tar sig både till Stockholm och Köpenhamn i fadersjakten. Musik, manus och regi: Claes Eriksson. Medverkande: Anders Eriksson, Jan Rippe, Kerstin Gränlund, Hans Alfredson, Magnus Härenstam, Sven Melander m fl. Distr SF. Premiär 21 december.

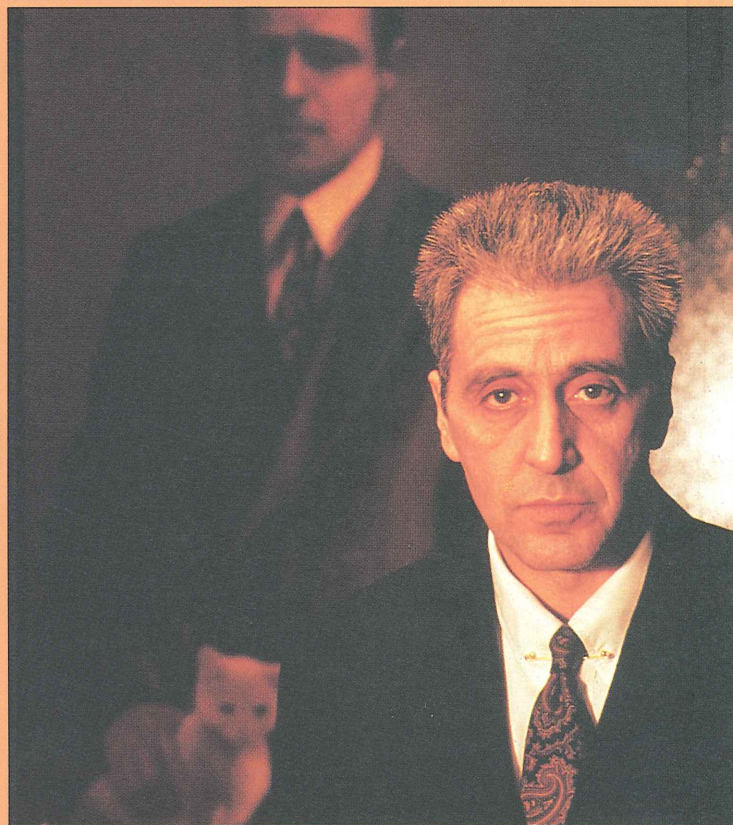

ENSAM HEMMA

Mamma har skällt ut dig, brorsan har slår dig vid sådana tillfällen man önskar att Kevin vaknar på julaftonsmorgon är all dem, tror han. Vad som egentligen händer själva är på väg till Paris. Kevin är lämnad av inbrottstjuvar är på väg att bryta sig in i till tå. Regi: Chris Columbus. I rollerna: Distr FOX. Premiär 14 december.

ROCKY V

Sylvester Stallone är tillbaka som Rocky. I den avslutande delen av berättelsen om arbetargrabben och boxaren Rocky Balboa har han slutat boxas och är på alla sätt långt ifrån sina fornstora dagar. Filmen är regisserad av John G Avildsen som belönades med en Oscar för regin av den första Rocky-filmen. I rollen som Rockys son ser vi Sylvester Stallones egen son Sage. Distr UIP. Premiär 21 december.

GUDFADERN III

Året är 1979. Klanen Corleone bor numera i New York City och har lämnat sitt gamla liv bakom sig. Michael Corleone har placerat familjens tillgångar i "rena" affärer, han vill att Corleones ska vara respektabla och hederliga medborgare. Casinon och spelsyndikat har ersatts av investeringar i fastigheter och TV-stationer. Deras gamla fiender är sedan länge döda. Men familjen Corleone kan inte undkomma sitt tragiska öde. Regi: Francis Ford Coppola. Manus Mario Puzo och Francis Ford Coppola. I rollerna Al Pacino, Diane Keaton, Talia Shire m fl. Distr UIP. Premiär 15 mars 1991.

de filmer

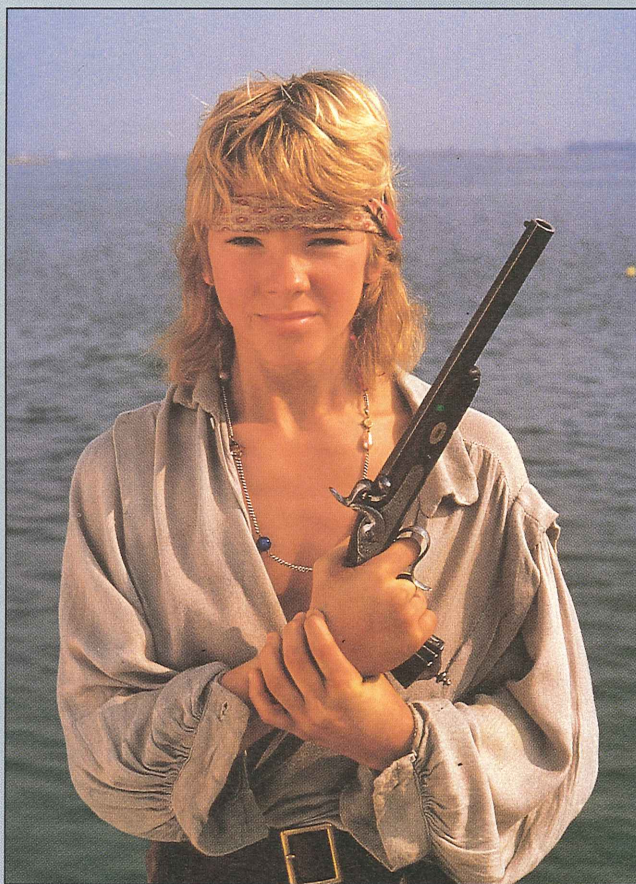

ONCE AROUND

Lasse Hallström skildrar här en italiensk familj i Boston, deras bekymmer och glädjeämnen. I centrum står Renata som förälskar sig i Sam, en odräglig typ som sätter Renatas annars så sammansvetsade familj i gungning. I rollerna: Richard Dreyfuss, Holly Hunter, Danny Aiello, Gena Rowlands. Distr. UIP. Premiär 19 juli.

...ke förläggaren Barley Sovjet efter
...nare skickar en kvinna, Katya,
...smakt, som dock hamnar hos brit-
...materialet få en avgörande effekt
...er i regi av Fred Schepisi. I roller-
...aus Maria Brandauer. Distr. UIP.

PIRATGROTTANS HEMLIGHET

Den 13-årige Håkon Håkonsen går till sjöss för att rädda föräldragården, men upptäcker att båten är lastad med vapen. Kaptenen dör under mystiska omständigheter och styrmannen övertar kommandot. Det norska manskapet behandlas värre än slavar. Regi: Nils Gaup. Håkon spelas av Stian Smedstad. Distr. SF. Premiär 2 augusti.

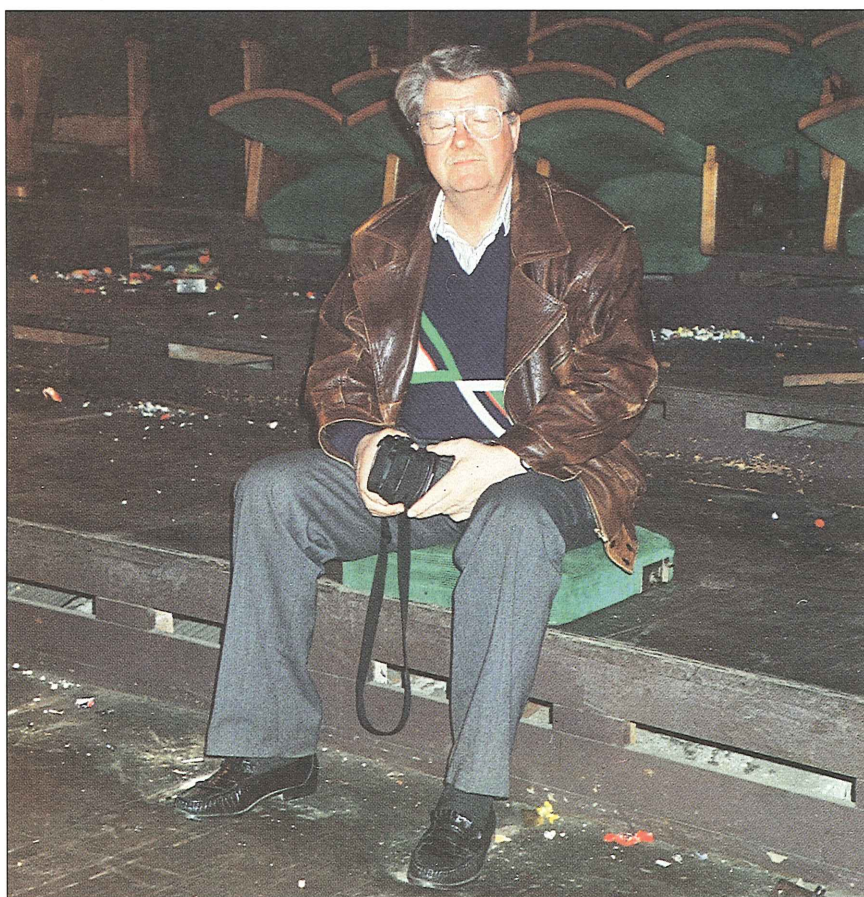

THE MARRYING MAN

Charley Pearl, en rik playboy i 40-talets Hollywood, har allt — utom en fru. Vicki Anderson, vacker sångerska och älskarinna till en gangster, träffar Charley och deras liv förändras för alltid. Passion! Äktenskap! Drama! Skilsmässa! Regi: Jerry Rees. I rollerna: Alec Baldwin, Kim Basinger. Distr. Warner. Premiär 5 juli.

Text: ANN-MARIE HEDVALL

Vi satsar i storstäderna (också)

Hans Björn drömmer om nya stolar på Draken i Stockholm.

Foto: MATS KULLANDER

Sedan vi invigde Filmstaden i Stockholm 1980, har vi byggt inte mindre än 134 salonger med 14 428 platser. Detta har vi stolt avrapporterat i SF-Journalen vid varje invigning. Vad som kanske är mindre känt är att vi parallellt med detta rustat och byggt om våra större biografteater, som i många fall varit ganska så nedslitna.

Först ut var Malmö, där vi renoverat Palladium och Royal med bl a stolsfält. Camera har också fått sig en ansiktslyftning och på Down Town planerar vi att lyfta en av de stora salongerna.

I Göteborg har vi rustat Palladium och förser just nu Draken med nya bekväma stolar. Down Towns foajé har vi byggt om, med nya godisdiskar och kassor, som placerats så att vi fått större fria ytor. Dessutom pågår just nu en allmän rustning av foajéer och andra utrymmen på våra Göteborgsbio-teater.

Huvudstadens salonger

Vad har vi då gjort i Stockholm? Jo, en hel del faktiskt.

Rigoletto har fått 1 077 nya stolar och i de mindre salongerna har stolarna klätts om.

Filmstaden har fått sin foajé, sin kassa och sina stolar upprustade.

Sture har fått ett fräscht stolsfält.

Skönt renoverade Palladium i Malmö.

Foto: INGEMAR BJÖRKMAN

Våra kassörskor i Uppsala samt personal på besök från HK i Stockholm för att lära sig systemet på plats.

Forts. fr. sid. 5

Under den tid biografssystemet inte är i försäljningsdrift, lämnar dataavdelningen vid HK nya försäljningsuppgifter till anläggningen och hämtar redovisningsunderlag till vårt ekonomisystem via Datex.

Biljettförsäljningsprogrammet har utvecklats av ST-Data i Solna

på uppdrag av SF och i samarbete med berörda på HK och personalen i Uppsala.

Intentionen vid beslutstillfället våren 1987 var att inom 7 månader starta en testanläggning i Uppsala och där programvaran till 80% uppfyllde de krav som ställts av beställare och kommande an-

vändare. I november 1987 togs systemet i provdrift i Uppsala och med en försening om endast 3 veckor!!!

Testverksamheten ger oss nu möjlighet att i riktig driftsmiljö känna system- och maskinvara på pulsen. Allt tyder på att den satta kvalitetsnivån är uppfylld.

I samband med invigningen av Filmstaden i Linköping den 12 december 1987 tas nästa testanläggning i drift och denna gång med den satta kvalitetsnivån om 90% och baserat på de tester, erfarenheter och vidareutveckling som skett i Uppsala. Inkorporeringen av Linköping i testverksamheten ger oss erfarenheter från två orter, vilket kommer att ligga till grund för en slutjustering av program- och maskinvara.

Ett varmt tack för ett mycket gott samarbete riktas till personalen i Uppsala samt de leverantörer och dess personal som är oss behjälpliga i projektet. Vidare riktas ett tack till SF:s företagsledning för det förtroende som givits oss i projektet och för möjligheten att få genomföra det.

ANDERS WIKLUND
TORE HERMANSSON

Faktaruta:

Programvaruleverantör:	ST-Data AB
Hårdvaruleverantör:	IBM Svenska AB
Kommunikation:	F:a Cucumber & SF:s Dataavdelning
Thermoprintrar:	Scanslect Info. System AB
Thermobiljetter:	Scan-Figus AB
Installatör:	SurPlus Tjänst
Ombyggnad kassa:	Rimab
Arkitekt:	Thomas Voghera
Redovisning till S/38:	F:a Cucumber & SF:s Dataavdelning

Teknik:

Dator:	IBM System 36, 1.024 Kb primärminne 105 Mb skivminne, diskett 5 1/4 tum, 1-28 lokala terminaler
Kassa- och operatörsterminaler:	IBM Färgbildskärm 3197-C10 med tangentbord C10
Biljettprintrar:	Swedot 1950 Thermoskrivare
Logg-printer:	IBM Proprinter XL
Kommunikation:	Datex med DAX. 21 Time-cutter (Stockholm-Uppsala) Korthållsmodem (inom Uppsala)

Datorbaserat biljettförsäljningssystem i Uppsala

Anläggningen i Uppsala består av en minidator — IBM System 36, golvmodell — som opererar lokalt inom Uppsala och Filmstaden samt med kommunikation via Datex till Stockholm och HK:s IBM System 38.

Planerat är att efter årsskiftet inlänka biografen Spegeln i systemet via kabelanslutning eller kort-hålls-modem.

I Filmstaden har installerats 3 st biljettförsäljningsterminaler samt 1 st operatörsterminal med logg-printer. För att undvika störande printerljud i samband med biljettutskrifter, har vid varje kassaplats installerats thermo-skrivare av den typ som används vid

flygplatserna för utskrift av bagagetaggar.

Biljettförsäljningssystemet ger möjlighet till försäljning av onummerade och platsnummerade biljetter, förhandsreservation av plats, återlösen av biljetter, olika typer av försäljningsmodeller samt kassa- och redovisningsrapporter mm, som integreras i vårt ekonomisystem.

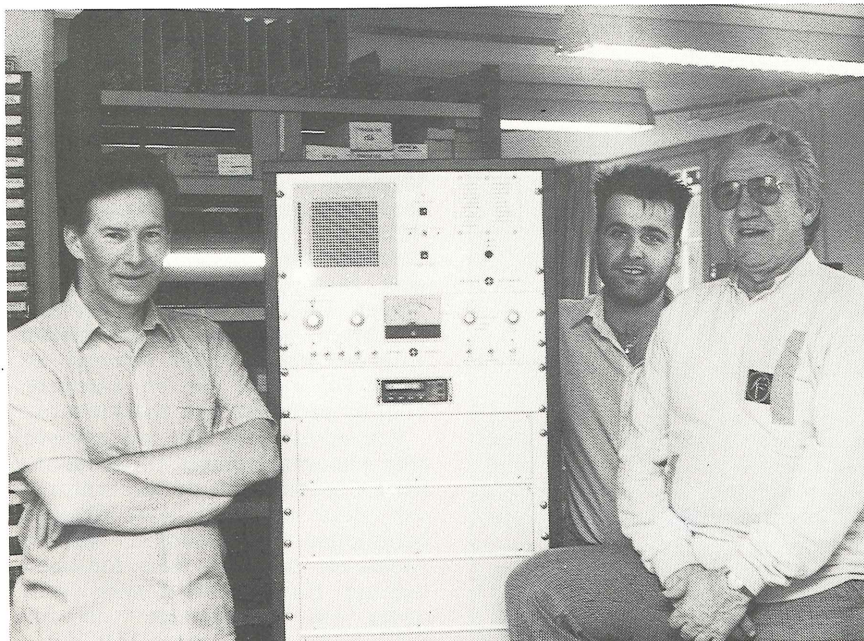
Den nya typ av biografbiljett,

FILMSTADEN 4 UPPSALA TEST		SF Bio AB	Torsdag 871112	871112
SNUTEN I HOLLYWOOD 2			Klockan 18:30	18:30
Rad	Stolsnr	Bilj	Pris	Summa
1	10	1	40,00	40,00
SFB0000117020400012-001-0010				Sal- 4
Filmstaden först i Uppsala med datoriserad biljettförsäljning.				10010
Gäller endast den dag och föreställning var till biljetten köpts.				40,00

Prov på de nya biljetterna som skrivs ut via datan.

Landet är indelat i fem regioner, där serviceansvaret åvilar regionsteknikerna. Dessa är:

För nord och syd: Sten Johansson
För väst: Ulf Jansson
För öst: Ake Bengtsson
För Stockholm: Tommy Haglund

Denna unika förstärkare har möjlighet att återge en film med brusreducering, stereo, effektljud och lågbasljud. Från vänster Gillis Roosvall, Kobie Kentkuran och Nils-Olov Thörnberger.

som introduceras i samband med systeminstallation, innehåller i princip all den information kunden behöver vid sitt biobesök. Biljetten skrivs ut i försäljningsögonblicket och innehåller uppgifter om biograf och salongsnummer, filmtitel, föreställningsdag och datum, föreställningstid, rad och platsnummer, biljettpris, balkong eller loge, internt redovisningsnummer samt 2 rader reklam- eller informationstext. Informationstexten kan ändras lokalt, medan övriga uppgifter skickas via Datex från HK:s dator.

Kassapersonalen opererar via färgbildsskärmar och på terminalbilden visas all den information som behövs för dagens och kvällens föreställningar. Vid behov visas en salongsbild över önskad salong och med hjälp av färger ges information om aktuell försäljningsstatus. Lediga platser markeras med GRÖNT och bokstaven L, reserverade platser med GULT och ett R samt sålda platser med RÖTT och ett S. Platser som av någon anledning inte skall försälas markeras med BLÅTT och ett T(rasig). De platser som vid varje försäljningstillfälle föreslås av datorn, markeras med VITT och bokstaven F. I det fall acceptering inte sker av datorns föreslagna platser, finns möjlighet att med cursor flytta till den eller de platser kunden önskar.

Kontinuerligt uppdateras informationen till kassaterminalerna vad beträffar antal platser kvar i respektive salong och föreställningstid. Utsålda föreställningar markeras genom att filmens titel ändrar färg från vitt till rött. Förhandsbokning av biljetter kan ske under hela den period som en film är programsatt och det bokningsnummer som nyttjas är kundens telefonnummer. Reservationen finns i systemet intill 15 minuter före föreställningens början, då platsen automatiskt frigörs för försäljning. Denna tidpunkt är ställbar och initieras lokalt.

I den händelse något oförutsett skulle inträffa som gör att systemet skulle minska i kapacitet, skrivs av säkerhetsskäl en logglista var 3:e minut vid operatörsterminalen. Logglistan ger vid utskriftstillfället en försäljningsstatus för aktuell dags samtliga salonger och föreställningstider. Listan är vidare ett underlag vid fortsatt försäljning av manuella biljetter i det fall systemet inte går att återstarta inom rimlig tid före föreställningsstart.

När Spegeln inlänkas i systemet, uppkommer möjligheten för kunden att köpa biljetter till Filmstaden på Spegeln och vice versa.

Forts. nästa sida

FILMPRISFESTEN 1990

En lyckad tillställning

Ursula Haegerström mottar PR-tuppen ur Vilgot Sjömans hand. Med utmärkel-
sen följde också 2 500 kronor. Foto: ERIK POPPE

Fredagen den 6 april var det festligt på Filminstitutet. Sex fina filmpriser delades ut till förtjän-
ta personer inom branschen. Tidigare
har dessa priser vanligen delats ut i
samband med guldbaggeutdelningar-
na, men sedan en tid har man delat ut
baggarna för sig.

Följande priser delades ut av *Vilgot Sjöman* efter att *Ingrid Edström* öpp-
ningstalade.

- Sveriges Televisions pris **Guldantennen** 1989 gick till **DÄRFINKAR OCH DÖNICKAR** i regi av *Rumle Hammerich*.
- Sveriges Filmlydteknikers pris **Den gyllene hörluren** gick till *Lars Ulander*.
- Sveriges Filmklippares pris **Sfinxen** gick till *Darek Hodor*.
- Sveriges Filmfotografers pris **Årets filmbana** gick till *Sven Asberg*.
- Sveriges Film & TV-ingenjörers pris **Silverbobinen** gick till *Gustaf Mandal*.

• Filmpublicisternas Förenings pris **PR-tuppen** gick till allas vår *Ursula Haegerström*. Motiveringen var:

För hennes stora insatser när det gällt att lansera svensk och utländsk film på den svenska marknaden. Hon har med stor skicklighet, god smak och underfundiga idéer lyckats ge filmerna individuella profiler och med positiva marknadsåtgärder har hon lockat stora skaror till biograferna. Därmed har hon med stor kraft lyckats motverka en vikande publiktrend.

Vi på SF, som har haft glädjen att få samarbeta med Ursula under många år, kan verkligen intyga att motiveringen är fullkomligt korrekt. Hon lämnade ju SF 1989 för en mycket fin post som marknadsförare på TV. Vi gläder oss åt hennes utmärkelse och önskar henne lycka och välgång på den nya krävande posten.

Efter prisutdelningen i SFI:s studio 2 var det galasupé på restaurang Englund. Man hade dukat fram en underbar buffé för ca 300 personer och alla lät sig väl smaka.

Genom generösa bidrag från ett antal branschföretag (bl a SF) och organisationer kunde alla gästerna glädja sig åt en galasupé som subventionerats till ca 65%. Detta var säkert orsaken att så många branschmän-
nskor hade råd att delta. Stämning-
en var hög. Man träffade massor av gamla vänner och bekanta som man annars bara talar med i telefon. Se det var en riktig filmfest!

GORDON LÖWENADLER

FilmJournalen

Intervjuer:
Jessica Lange
Jane Fonda
Lena Olin
Stellan Skarsgård

I nygammal form har FilmJournalen kommit ut i två nummer under våren. Syftet med utgivningen är att utveckla och väcka intresse för film i alla distributionskanaler i hela vår målgrupp och framförallt att utlösa köp och besök i de grupper som "underkonsumerar" våra produkter.

I denna uppgift är FilmJournalen inte en statisk produkt. Syftet är att tidningen skall utvecklas och successivt bli allt mer aktiverande, en vision om en produkt som både är redaktionellt trovärdig, intresseväckande och aktivitetsutlösande som en väl utformad direktreklam-
enhet. Att effektivt presentera och sälja hela vårt utbud, klassikerkas-
setter likaväl som biobiljetter och TV-abonnemang, är målsättningen med en successivt allt nyare FilmJournalen.

P.T.

Garbo

1905–1990

Svenska Ords filmer släpps på video!

Nu kommer äntligen alla Svenska Ords filmer på video!

Hans Alfredsons och Tage Danielssons samlade filmproduktion ges ut av SF:s videodistributionsföretag *Media Transfer* med start i oktober.

Totalt rör det sig om femton filmer inspelade under mer än tjugo år. I filmpaketet ingår ett antal av de största publikfilmerna i Sverige de senaste åren och här finns en bredd som imponerar: allt från fars, satir, komedi till spänning, allvar och mörkt drama.

Svenska Ords filmer kommer att distribueras på ett unikt sätt på videomarknaden. Filmerna ges ut i serieform, där kassettomslagen fått en alldeles egen design med kronologisk numrering. På så sätt får alla videobutikerna ett alldeles eget Hasse&Tage-bibliotek och publiken får chansen att verkligen se hela Svenska Ords produktion.

Utgivningen startade i oktober månad med den allra senaste filmen *Falsk som vatten*.

Därefter ges två filmer ut varje månad, tills samlingen blir komplett.

Intresset på videomarknaden för Svenska Ords filmer är rekordstort och filmerna kommer att distribueras i rekordstora upplagor över hela landet.

De filmer som ingår är följande:

SVENSKA BILDER

Premiär: 1964. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Monica Zetterlund, Birgitta Andersson, Hans Alfredson, Lars Ekborg.

ATT ANGÖRA EN BRYGGA

Premiär: 1965. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Birgitta Andersson, Gösta Ekman, Monica Zetterlund, Lars Ekborg.

I HUVET

PÅ EN GAMMAL GUBBE

Premiär: 1968. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Hans Alfredson, Gösta Ekman, Monika Ekman.

LÅDAN

Premiär: 1968. Regi: Hans Alfredson. Skådespelare: Hans Alfredson, Tage Danielsson, Gösta Ekman, Fatima Ekman.

ÄPPELKRIGET

Premiär: 1971. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Gösta Ekman, Monica Zetterlund, Max von Sydow, Hans Alfredson.

MANNEN SOM SLUTADE RÖKA

Premiär: 1972. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Gösta Ekman, Grynet Molvig, Carl-Gustav Lindstedt

ÄGGET ÄR LÖST

Premiär: 1975. Regi: Hans Alfredson. Skådespelare: Max von Sydow, Birgitta Andersson, Gösta Ekman, Anna Godenius.

SLÄPP FÅNGARNE LOSS, DET ÄR VÅR!

Premiär: 1975. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Gösta Ekman, Lena Nyman, Ernst-Hugo Järegård, Margaretha Krook.

PICASSOS ÄVENTYR

Premiär: 1978. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Gösta Ekman, Margaretha Krook, Hans Alfredson, Birgitta Andersson.

SOPOR

Premiär: 1981. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Lena Nyman, Brasse Brännström, Grynet Molvig.

DEN ENFALDIGE MÖRDAREN

Premiär: 1982. Regi: Hans Alfredson. Skådespelare: Stellan Skarsgård, Hans Alfredson, Maria Johansson.

FRÖKEN FLEGGMANS MUSTASCH

Premiär: 1982. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Hans Alfredson, Tage Danielsson, Gösta Ekman, Lena Nyman, Gunnar Svensson.

P & B

Premiär: 1983. Regi: Hans Alfredson. Skådespelare: Stellan Skarsgård, Allan Edwall, Lena Nyman, Lill Lindfors.

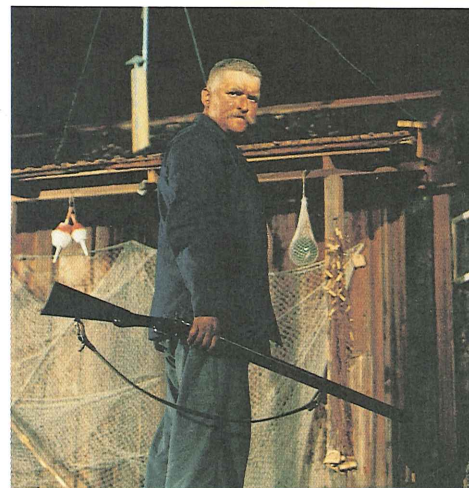
RONJA RÖVARDOTTER

Premiär: 1984. Regi: Tage Danielsson. Skådespelare: Hanna Zetterberg, Dan Håfström, Lena Nyman, Börje Ahlstedt.

FALSK SOM VATTEN

Premiär: 1985. Regi: Hans Alfredson. Skådespelare: Malin Ek, Sverre Anker Ousdal, Marie Göranson.

ATT ANGÖRA EN BRYGGA

Nypremiär för en klassiker

Måndagen den 15 september (efter 16 år i Törnrosasömn) var det dags för SF-biljetter att köra igång sin förbeställningsservice för bio-biljetter till alla Stockholmsbiografer.

På slaget 12.00 öppnade SF-biljetter och nästan direkt var samtliga 19 ingående linjer upptagna.

Det "gamla" SF-biljetter låg på Kungsgatan 36, medan den nya verksamheten bedrivs från nya fräscha lokaler på plan 1 i Münchenbryggeriet, Söder Mälarstrand 27.

Det står helt klart att de filmintresserade Stockholmarna känner till och gärna utnyttjar vår förenkling av biljettbeställning som har telefonnummer 08-22 14 00.

Det har nu gått drygt en månad sedan SF-biljetter startade, och man talar redan om succé.

Mätningar gjorda under tiden 4-6 oktober visade att mer än 20 % av alla biljetter i Stockholm såldes via SF-biljetter. Detta innebär att 7 336 människor ringde SF-biljetter under dessa dagar.

Bo Heijdenberg, ansvarig för SF-biljetter, berättar stolt att telefonstationen vid Högalid brakade samman i samband med köpsförsäljningen till "Jönssonligan dyker upp igen". Televerket ryckte dock ut, och efter en halvtimme gick det bra att komma fram igen!

Till Inga Söderberg och hennes serviceinriktade personal säger SF-Journalen = Lycka till i fortsättningen!

HÅKAN GUSTAVSSON

Så här såg det ut på 30-talet!

Harriet Andersson och Nils Poppe blickar ned på några av dagens SF-medarbetare. Från vänster Ingela Dalin, Madelene Gullberg, Lars Torsell, Karin Palmqvist och Ingrid Karlsson.

Nu behöver Du bara ringa
ETT telefonnummer för att
beställa biljetter till
alla SF-biograferna!

"Jag vill göra världens roligaste film"

Samtidigt som Roy's och Roger's MACKEN gick i graven var Galenskaparna och After Shave igång med ett nytt projekt. De bytte de trasiga bilarna med kanoner och krut, TV-rutan mot bioduken och startade kanonfilmen LEIF.

Långfilmen LEIF är en komedi som bygger på överraskningsmoment och handlingen går därför inte att avslöja, men rollfigurerna brister ofta och oanat ut i sång och det är en mycket kärleksfull satir över svenska företeelser.

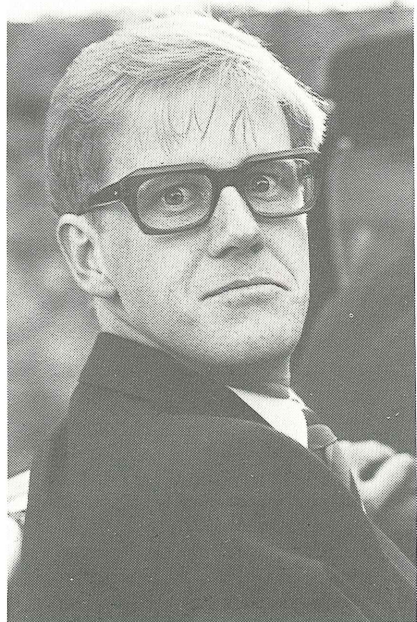
Filmens handling utspelar sig i den lilla svenska bruksorten Rotum. Den kretsar kring dess enda industri ROTUMS KANONER OCH KRUT, som grundades 1827, och dess styrelse på fem personer. Rotum är ett samhälle med fina gamla anor och traditioner, som de ca 4.000 invånarna stolta håller vid liv. Deras tillvaro bygger på Fabriken, som är deras enda levebröd.

Ortsborna värnar om sin svenska idyll lika ömt som de värdar sina pelargonier. Allt andas harmoni till den dag Leif drabbar dem! Likt Clint Eastwood dyker han upp ur intet som en främling från vidderna . . .

— Min målsättning är att göra världens roligaste film, säger *Cläs Eriksson*, som står för manus, regi och musik.

Kanondirektörer

— Vår komik bygger på att alla innerst inne är lika, såväl kanondirektörer som bilmekaniker. Det är alltså meningen att vi ska skratta åt oss själva. Att vi går hem hos publiken beror nog på att vi inte skrattar åt folk utan med dem, fortsätter *Cläs*.

Anders Eriksson

Cläs Eriksson

Filmens motor är något annat vi alla har gemensamt: Nämligen att vi skyddar oss från yttvärlden för att vår egen lilla värld, som vi byggt upp, inte ska falla samman.

Ibland behöver vi påminna oss om att det finns en värld där utanför.

— LEIF ska inte på något sätt vara realistisk utan mer likna en saga med naivistisk prägel. Den ska förlöjliga vissa beteenden, utan att göra dem löjliga, och skapa distans. Vår film har dessutom fått sin verklighetsuppfattning från filmen. Eftersom vi idag upplever film verkligare än verkligheten, har vi förstärkt verkligheten genom att göra den filmisk. Dialogen är till exempel mycket filmisk.

Alla eventuella överensstämmelser med verkligheten är därför stundtals en ren tillfällighet . . .

Ursvensk film

— LEIF är en ursvensk film. Lyssna bara på namnet L E I F ! Det är kort och koncist med en underton av komik. Dessutom går det mode i namn. När jag var liten hade jag en kompis som hette Sven, som drömde om att få heta Leif. Det lär visst vara

populärt nu igen, säger Leifs skapare.

Huvudpersonen i filmen är Gunnar Volt, brukspatron, som arvt sin titel i rakt nedstigande led. Han spelas av *Anders Eriksson* och talar med en, vid det här laget, i Sverige världskänd nasal dialekt. Han har 220 repliker i filmen och ökar därmed spänningen med sin blotta närvaro . . .

Förutom statister finns 300 roller i filmen, som alla gestaltas av de sju medlemmarna i Galenskaparna och After Shave med litet hjälp från skådespelare från Stora Teatern i Göteborg. *Kerstin Granlund* spelar de flesta kvinnliga rollerna och *After Shaves Knut Agnred*, *Per Fritzell*, *Peter Rangmar* och *Jan Rippe* har ca 15 roller var! Den försagde och förtryckte vice VD:n spelar *Cläs Eriksson* själv.

Landsplåga

LEIF kommer också att till vissa delar nästan bli en musical. Fem nyskrivna låtar kommer tids nog att strömma ut ur biografernas 4-kanaliga stereosystem. Ännu fler landsplågor! Musikalisk motor och arrangör är även denna gång *Charles Falk*.

Galjonen i Gröndal

Från biograf till filmateljé

När en biograf lagts ned har den ofta gått brokiga öden till mötes: lokalen har kunnat bli allt från frikyrka till bingohall. I bästa fall har salongen bevarats och använts som teater. *Ricardo* (fd Garbio) på Söder i Stockholm har ju t o m blivit opera!

Men att en biograf återuppstått i form av en *filmateljé* hör definitivt till de originellare — och roligare — historierna. Så är nämligen fallet med SF:s gamla *Galjonen* i stadsdelen Gröndal. Bion uppfördes 1952 "i regi" av den legendariske byggmästaren *Olle Engkvist*.

Galjonen var förutom visningslokal av rörliga bilder även planerad som teater-, opera- och konserthus. Ett allaktivitetscentrum i miniatyr — "kulturtempel" som det stod i invigningsreportagen...

Dessutom var Galjonen den första biografen i Sverige som utrustades med 16 mm projektorer för exempelvis konferensbruk och salongens akustik var vida berömd. Den 26 augusti 1952 tändes neonskylten med SF-märket för första gången. Vid en galaföreställning läste *Edvin Adolphson* en prolog (som brukligt var vid den tiden) och "en prydlig rad SF-herrar, direktörerna *Bryde, Juberger, Blomqvist, magister Bragée* välkomnade gästerna". Dessa fick avnjuta en färsk SF-produktion, *Trots*, regisserad av bolagets grand old man *Gustaf Molander*. Salongen rymde 397 personer och var SF:s etthundraförsta i landet.

1962 upphörde Galjonen att fungera som kulturtempel. Befolkningsunderlaget räckte inte till. I stället tog L.M. Ericsson över. Man rev ut inredningen och använde lokalerna för tillverkning av telefonväxlar. 1976 flyttade L.M. och fastigheten stod övergiven i tre år, då *Walle Bergendahl* och *Bengt Schöldström* i sitt sökande efter en lämplig filmateljé kom att tänka på den fd SF-bion i Gröndal.

1979 inleddes sålunda en ny epok i Galjonens historia i och med att inspelningen av *Mannen som blev miljonär* förlades till Gröndal. Sedan dess har en rad långfilmer producerats i denna till det yttre oansenliga, men till det inre märkvärdigt innehållsrika

Forts. på nästa sida.

TERRASSEN
BIRGER JARLSG. 66
Tel. 107050, 10 70 57

TERRY
KARLBERGSG. 57
30 30 52. 7 o. 9. Bt.
Gene KELLY i färgfilmen
An American in Paris

IDEAL
NATTVERKSGAT. 77
7 o. 9. Bt. 50 02 04.
Virginia Mayo. Färg!
FEST I LAS VEGAS

GALJONEN
SF:s 17:e STOCKHOLMSBIOGRAF

GALJONEN

I kväll öppnar

GALJONEN

GRÖNDAL
— SF:s nya biografteater —
med ett speciellt
invigningsprogram
UTSÅLT
till kvällens föreställningar

Fr. o. n. I MORGON 7 o. 9
Gene Kelly i Metros
an AMERICAN in PARIS

Biljetter säljas i dag pr. tel.
22 91 00 (SF-biljetter) fr. 9 fm
samt i Galjonens kassa fr. 5. Barn.

SICK

GALJONEN

Lena Horne, Van Johnson,
Frank Sinatra
Efter regn kommer solsen
"Lena Horne slösade med exotisk
charm!" St. T.

KLAC
I TAP

GALJONEN

Efter semestern fortsatt med de
kulinariska njutningarna på

Restaurant
CONTOUR

SICK

GALJONEN

Bob Hope i färgfilm-succén
Blekansiktet

7 Odengatan 24
o. Tel. 33 44 29
9 Barnförbjudet

SICK

GALJONEN

NORRA KVAV
Upplysningsv. Odeng.
T 302029
AN AMERIKAN

SICK

GALJONEN

VANADIS
Vanadisvägen
Vanadis 7 309040

SICK

SF STUDIO

Forts från föreg. sida.

studio, bl a, *Två killar och en tjej*, *Rasmus på luffen*. P & B, samt *Ronja Rövardotter*.

Studios tekniske ledare Bengt Schöldström visar oss runt i de välplanerade utrymmena som omger själva ateljén. Bengt har tjänat fru Filmia i en mängd olika kapaciteter alltsedan 1948 då han började på Kinocentralen. Genom sitt stora kunnande på en rad produktionsområden är Bengt givetvis en producents (och regissörs) önskedröm, vilket också *Olle Nordemar* insåg när han 1957 hämtade över Bengt till det nystartade *Artfilm*. När SF förvärvade *Artfilm* 1965 hamnade Bengt ute i Råsunda, där han fem år senare var med om att avveckla de klassiska ateljéerna.

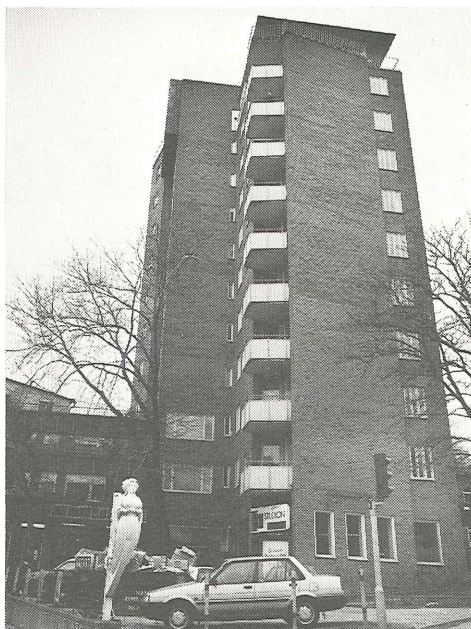
Jakten på en ny fast SF-studio intensifierades och även om sökandet tog lång tid gav det ett fint resultat. Nu i mars var det officiell återinvigning av den renoverade studion i Gröndal, som är ett riktigt Hollywood i miniatyr med förutom ateljé, även produktionskontor (inrymt i ett fd apotek!), systuga, sminkloger, lunchrum, biograf, kamera- och rekvisitaförråd samt inte minst verkstäder.

Här arbetar till vardags förutom Bengt även *Trygve Svensson* (teknisk utveckling), *Anders Ingemarsson* (ljud- ochameratekniker) samt *Katarina Fernell* (ekonomi och bokning). Det ringer mycket i Katarinas telefoner dessa dagar eftersom alltför många kunder (även utanför filmsektorn) upptäckt Gröndalsstudions alla möjligheter.

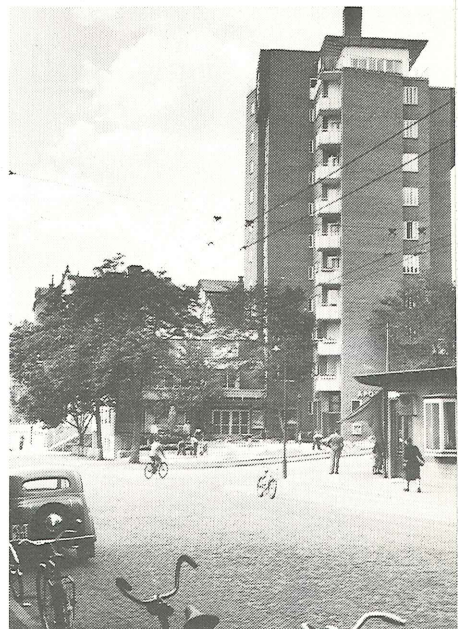
Symboliskt nog på själva vårdagjämningen hölls i ateljén ett viktigt och givande informationsmöte, där *Lennart Wiklund*, *Staffan Holm* och *Ewa Glennow* redogjorde för nuläget och den närmaste framtiden. Som "efterrätt" bjöds de ca 120 närvarande på smakprov ur kommande SF-produktioner: *Snowroller*—*Sällskapsresan 2*, *Svindlande affärer*, *Mitt liv som hund* samt *Falsk som vatten* presenterad av regissören *Hans Alfredson*.

Därmed har cirkeln slutit sig: Galjonen i Gröndal tillhör åter SF och dess förnämliga studio har alla förutsättningar att bli galjonsfiguren inom svensk filmproduktion!

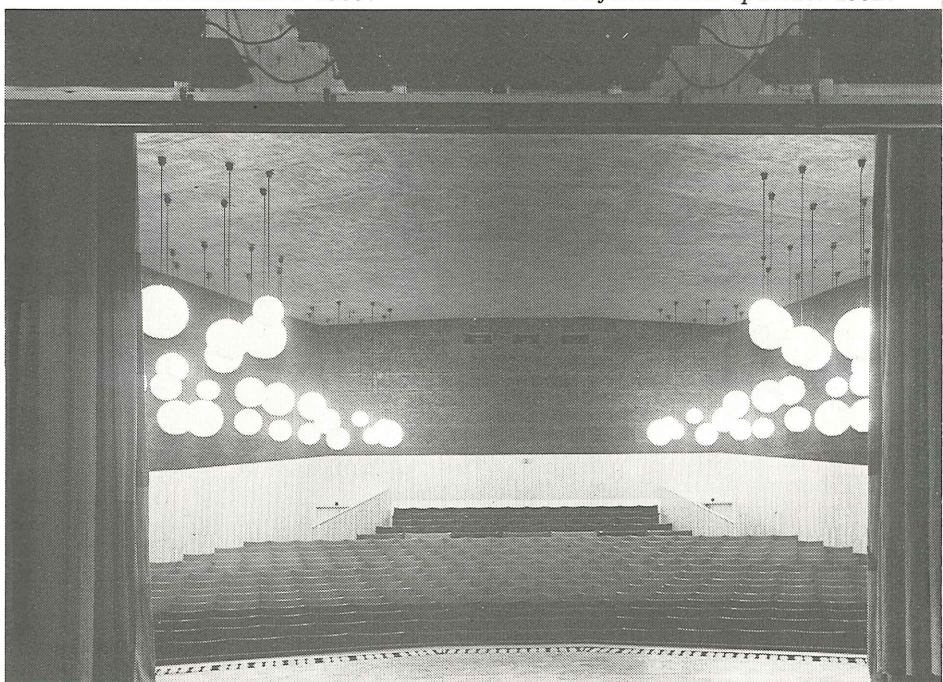
Mera bilder på sid 8

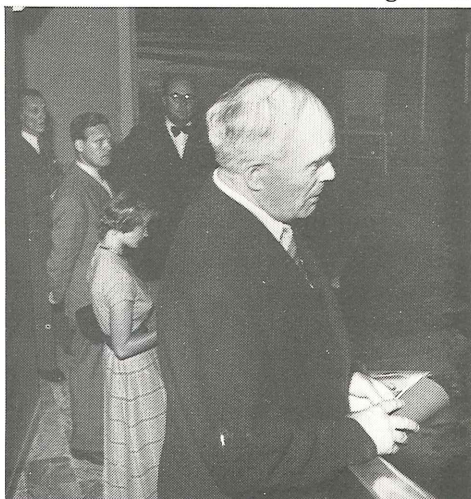
Gröndalsstudion 1985.

Galjonen med apoteket 1952.

Salongen som nu är ateljé.

Olle Engkvist.

Gamla foajén.

Lars Mullback skapar

Det skulle ta tolv år för Lars Mullback att ta sig igenom Dramatiska Institutet från det han ansökte dit första gången 1981. Under mellantiden hann han med att utbilda sig till dramapedagog, ta examen vid kulturvetarlinjen vid Göteborgs universitet, producera ett antal kortfilmer, skriva radiopjäser samt komma ut med två böcker.

I somras kom han så äntligen ut från DI med filmen BLACK AND WHITE IN COLOR som examensarbete under armen. Idag är han redan i färd med att regissera sin första långfilm. Det är bra gjort av en 32-åring och det blir inte sämre av om man betänker att han är cp-skadad från födseln.

– Alla människor har ju olika förutsättningar och gåvor. Även om de flesta andras svagheter inte hörs eller syns lika bra och tydligt som mina, måste man alltid komma ihåg att alla människor har sina svagheter.

Den inre kraften

På det viset kan bara de uttrycka sig som varit med om det mesta och kanske litet till. Men det kommer mera. Det är nämligen djupt där nere som de stora sanningarna finns att hämta. Det är bara synd att det är så få som tar sig dit.

– Livskraften kommer ju inte av det man inte kan utan genom att man tar tillvara sina förutsättningar och ren-

odlar det man faktiskt kan. Att jag själv har fått möjlighet att undersöka mitt liv och prova vad jag kan handlar ganska mycket om detta. Jag har lärt mig att det är svårt, ofta helt omöjligt, att hitta sin livskraft om man bara spelar med på andras villkor. Sen är det klart att det går lättare om man har litet tur...

De båda citaten ovan är hämtade från en längre intervju som Svenska Dagbladet gjorde med Lars Mullback i somras (930711). Vi träffade Lars några dagar före inspelningsstart av ILLUSIONER för att få höra vad de kommande elva inspelningsveckorna skall handla om.

Eget manus och regi

Manus till ILLUSIONER skrev Lars Mullback sommaren 1991. Det var samtidigt som han kom in vid Dramatiska Institutet efter det att man där äntligen insett vilka gåvor Larshar.

– Manuset har varit ute på en del olika svängar. Man nu sitter jag här!

Det sista säger Lars Mullback med glimten i ögat. En annan debutant hade bockat och nigit med mössan i hand bara för att få stå där framför någon filmproducent. Men för Lars är nej ett kanske och ett undanglidande "vi får väl se" tar han som ett löfte.

ILLUSIONER ska filmas i Stockholm med omgivningarna samt i Filmstadens

äter till heder tagna studio. Det kan vara på sin plats att fråga hur han är som regissör.

– Film är ett lagarbete. Min uppgift som regissör är att styra alla de medverkande i samma riktning. På det sättet skapar jag en ny värld. För att få mina medarbetare att dra i samma riktning är jag väldigt väl förberedd. Jag regisserar mitt eget manus, och i det har jag skrivit tydliga anvisningar till varje scen. Jag är väldigt bestämd eftersom jag vet hur jag vill att det ska se ut. Men skenbart kan jag vara ganska så mjuk. Jag tycker inte om att skälla i onödan.

Bedrägligt sken

Att huvudrollskvinnan i ILLUSIONER är totalförlamad är ingen tillfällighet. Själv handikappad vet han bättre än de flesta vad det handlar om att inte alltid kunna det man vet egentligen kan göras ganska lätt.

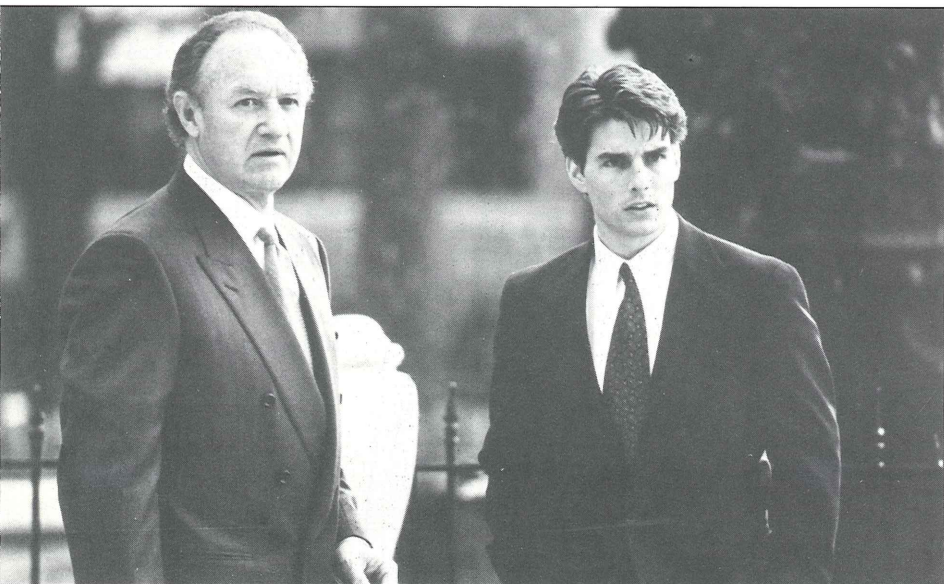
– Det mesta jag skriver handlar om att skenet ofta bedrar, att ytan är anorlunda än insidan.

Men samtidigt är Lars Mullback noga med att understryka att den film han är i färd med att regissera inte är någon socialpsykologisk studie och definitivt inte någon moralitet. Lars vill underhålla sin publik och ju större den kan bli desto bättre tycker han att det är. Därför beskriver han sin film som såväl erotisk som en thriller, men under ytan...?

– ...under ytan har jag smugit in en del underliggande livsfrågor. Vart tar livet vägen? Kan man nå sina drömmar genom att kämpa? Har man någon nytta av att vara ond?

Och svaret på de frågorna?

ARNE JÄRTELIUS

FIRMAN

Firman är baserad på en bestseller med samma namn av John Grisham. Unge Mitch McDeere (Tom Cruise) är mer än nöjd med sitt nya jobb på advokatfirman, som erbjuder honom en rad imponerande förmåner när han träder i tjänst. Det dröjer dock inte länge förrän Mitch börjar misstänka att det är något skumt med företaget. Det som verkade vara hans livs chans tycks istället kunna kosta honom livet. Regi: Sydney Pollack. I övriga roller bl.a. Gene Hackman, Holly Hunter. Premiär 29 oktober. Distr. UIP.

Kådisbellan – en vinnare

Strålande recensioner, rusning till biograferna, garanterad distribution över hela världen – vår senaste storfilm, KÅDISBELLAN, har utmärkt sig på mer än ett sätt. Under första veckan sågs filmen av 28 622 personer och den andra helgen av 17 631 personer. Vi följer med största intresse KÅDISBELLANS vidare öden. Men den har redan visat sig vara en vinnare!
M.B.

RIVAL

DEN KLASSISKA SÖDERBION

Under hösten pågår en extra satsning på biografen Rival vid Mariatorget på Södermalm i Stockholm.

Sedan några år tillbaka har Rival känt av den starka konkurrensen från Sandrews biopalats vid Medborgarplatsen och "tappat" besökare när de båda biograferna visar samma film. Eftersom denna negativa utveckling är oacceptabel, tog SF Bios regionchef i Stockholm, *Mats Kullander*, initiativ till att göra Rival intressantare än tidigare.

Biografchef *Eva Falck* och SF Bios marknadsavdelning arbetade under augusti fram en marknadsstrategi för Rival med målsättningen att öka besöksantalet på Rival samt att öka exponeringen och kännedomen om biografen.

Unika egenskaper

Ambitionen är att Rival skall kännas som en personlig och händelserik kvartersbio. Det gäller att betona Rivals unika egenskaper och utnyttja dem "profilmässigt".

Det är tacksamt att arbeta med Rival på flera sätt och förutsättningarna att lyckas är stora, eftersom:

- Personalen är erfaren och initiativrik
- Biografen har behållit det mesta av 30-talsinteriören
- Södermalm är geografiskt begränsat och därför hanterbart
- På söder finns sammanlagt 1 198 butiker och 56 798 hushåll
- Det bor många kulturpersonligheter på söder
- Kommunikationerna (buss, tunnelbana och pendeltåg) är goda.

Marknadsavdelningens engagemang grundar sig på ett intresse att finna ett framgångsrikt marknadsföringskoncept för en singelbiograf. Lyckas denna satsning nu under hösten kan en del av marknadsföringsingredienserna med fördel överföras till SF Bios övriga singelbiografer.

Klassisk 30-talsbio

Det var den danske teaterdekormålaren *Marcus Madrid Lorentsen*, som 1937 skapade en lekfull, intim och sober biograf vid Mariatorget i Stockholm. Biografen Rival, numera med 868 platser varav 348 på balkong, invigdes med pompa och ståt den 26 december 1937.

Rival lever idag vidare med mycket

av den gamla fina miljön från 30-talet intakt. I september tog SF Bio i Stockholm några ordentliga krafter för att uppmärksamma Rival som "biografen i Söders hjärta – den klassiska söderbion".

Ett nytt ansikte

En ny Rival-logotype har tagits fram och den stora skylten mot Mariatorget har ersatts. Biografen har därmed fått ett "nytt ansikte" från start.

Redan i slutet av augusti inledde *Eva Falck* samarbetet med företagareföreningen vid Mariatorget. Detta skedde genom att företag och butiker bjöds in till frukostmöte med information om Rival och förhandsvisning av *KÄDISBELLAN*. Till frukostmötet togs en speciell folder fram, som beskriver företagets möjligheter att hyra Rival dagtid, exponeringsmöjligheter i foajén, *DiaBio* etc.

Galapremiär med jippon

Premiären av *JURASSIC PARK* den 3 september var startskottet för den nya satsningen på Rival med röda mattan, strålkastare och VIP-fotografens blixtar.

Publiken hälsades välkommen av *Mats Kullander* och UIP:s marknadschef *Katarina Berglund*. Därefter lot-tades *Jurassic*-böcker, -tröjor och -CD-skivor ut till publiken. Dessutom blev kvällens maskinist presenterad med sitt namn på filmduken. Så görs numera varje kväll och publiken visar sitt gillande genom en applåd.

Bokhandeln (vid ett senare tillfälle även leksaksbutiken) på Hornsgatan sålde sina dinosaurieprodukter vid den fina bardisken i övre foajén. Även dinosaurieglass från "Glassbilen" såldes till biobesökarnas stora belåtenhet.

Inför *JURASSIC PARK*-premiären annonserade SF Bio i lokaltidningen "Södersvepet" som distribueras till 90 000 hushåll på och omkring söder. Dessutom delades cirka 15 000 bonuskort ut på biografen, i närliggande butiker samt vid några tunnelbanestationer. Bonuskortet innebär att om man går fyra gånger på Rival under 1993, får man en present.

Rival på kartan igen

Tre veckor efter premiären på *JURASSIC PARK* var det dags för premiären på *KÄDISBELLAN*. Denna gång möttes biobesökarna av en storbandsorkester på nio man i övre foajén. Biografvaktmästarna delade ut ett programblad som *Kerstin Loffjärd* på SF Film producerat och i salongen välkomnades besökarna av *Eva Falck* och skådespelaren *Stellan Skarsgård*, som båda höll tal.

Två som också varit engagerade i filmen *KÄDISBELLAN*, producenten *Waldemar Bergendahl* och fotografen *Göran Nilsson*, för övrigt båda Söderbor, visade också sitt engagemang i biografen genom att närvara denna kväll.

Inför *KÄDISBELLAN* distribuerades 20 000 flygblad till hushåll runt Hornsgatan. Precis som till *JURASSIC PARK* hade *Marianne Grape* och *Helena Mardisoo* gått runt till en mängd butiker och där satt upp affischer och informerat om Rivalaktiviteterna.

Den 29 oktober är det dags för premiären av *DRÖMKÅKEN* och förhoppningsvis väntar hela Söder på vad som komma skall.

Rival har fått en plats på kartan igen och där skall vi se till att den blir kvar.

HÅKAN FÄCTARE

T.p. bonuskortet.

VIDEOÖPPEN PÅ PALLADIUM

Under fyra dagar i månads-skiftet februari/mars, var gamla ärevärdiga *Palladium* i Stockholm förvandlad till Rockvideograf! Under fyra dagar kördes 27 föreställningar med över 600 Rock & Experimentvideos från hela världen!

För att ta det hela från början, fick vi på SF kontakt med en entusiastisk journalist vid namn *Christian Wigardt*, som under en tid arbetat för att få en Rockvideofestival till stånd. Han närma- de sig SF och fick kontakt med *Staffan Holm* och undertecknad. Vi tyckte att idén dels verkade vara bra, dels låg i linje med SF:s tänkesätt att vara aktiv inom alla de områden och kanaler där film produceras och distribueras.

Vi ställde alltså upp med lokaler, personal, administrativ hjälp samt sist men förvisso inte minst *Hasse Björn*, som naturligtvis kastade sig över uppgiften med entusiasm och kunskap, samlad under åtskilliga rockkonserter på bl a *Göta Lejon*.

Efter några månaders intensiva förberedelser slogs så dörrarna till Palladium upp torsdagen den 28/2 och under fyra dagar kördes 27 föreställningar för sammanlagt 8.000 personer (detta gör faktiskt en snittbeläggning på 50 %, vilket är mycket bra med tanke på det stora antalet föreställningar). Föreställningarna började runt 12-tiden varje dag och den sista föreställningen startade vid 12-snåret på natten.

Sinatra och Frida

Bland de "medverkande" fanns Frank Sinatra, Michael Jackson, Blondie, Bob Dylan, Bruce Springsteen, Lustans Lakejer, Elton John, Roxy Music, Kiss, Julian Lennon, Indochine, Deep Purple, John Lennon, Genesis, Frida, Joe Jackson, Clash, Police, Kinks, Judas Priest, Meatloaf, Ray Charles, Marianne Faithful, Bob Marley, Ulf Lundell och en oherrans massa fler!

För att projicera detta på Palladiums duk, stod videoapparat

för i runda tal 5.000.000:- utplacera- rad på Palladiums balkong, fram- för allt då General Electrics Vi- deoprojektorer PJ 5055 och PJ 550.

TV-monitorer i foajén

I foajén fanns många utställare med TV-monitorer som gjorde att festivalkänsla uppstod redan vid entrén!

När jag nu sitter och tittar på bilder från dessa intensiva dagar måste jag säga att jag tycker att hela begivenheten verkligen kän- des bra — föreställningarna flöt fint, mycket tack vare Palladiums entusiastiska personal, publiken uppskattade arrangemangen och kom i stora skaror. *Christian Wigardt* gjorde onekligen ett enormt arbete både före, under och efter dessa dagar, så det känns för oss väldigt skönt att det var SF som blev hans naturliga val av samarbetspartner för detta försök med annorlunda visnings- former!

MATS KULLANDER

Sista kvällen på Lyran

Söndagen den 17/3 kördes sista föreställningarna på Lyran. Under den sista helgen körde vi en liten publikfestival med bl a *Öster om Eden*, *Godda Yxskafst*, *Att angöra en brygga* samt till slut *En officer och en gentleman*. Vi tog 15:— per biljett och det var ganska välbesökt under söndagen, bl a många som köpte till både 7:an och 9:an.

Biografen hette ursprungligen *Metropol-Palais* (huset där den ligger heter Metropolhuset och har även tidigare inrymt Restaurant Metropol) och ritades av arkitekt *Björn Hedvall* 1927. Biografen utfördes som en fantastisk pompejansk pastisch med riklig ornamentik med bl a stuckrelief och stuccolustro (det sistnämnda en sorts förfalskad marmor bestående av bl a gips och tvål!).

SF övertog Lyran 1934 (filmen *Hans livs match* kördes fr o m 1/3

och sedan dess har den varit SF-biograf. För 5 år sedan gjordes en renovering och Lyran fick omklädda stolar från Spegeln, samtidigt som foajén gjordes mer anpassad till den övriga biografen i färgsättningen.

Vi beklagar att vi blivit uppsagda och ber att få tacka Lyrans personal för dessa år — tack *Ulla, Maria-Pia, Bosse* och *Peter!* Ni har gjort ett fint jobb och vi hoppas att Ni tar med Er lite av Lyrans

goda anda till de biografer Ni nu kommer att arbeta på!

Vi saxar ur "SF-NYHETER 1932":

"SF-familjen har fr o m denna vecka fått en ny telning: Svensk Filmindustri har övertagit Metropol-Palais vid Sveavägen och därmed inrangerat den bland sina tidigare tio i Stocholm. SF:s teatering består i detta nu alltså av elva biografer. Den nya länken i ringen

har samtidigt omdöpts och erhållit det kortare namnet "Lyran". "Lyran" kommer att drivas efter samma princip som de övriga SF-teatrarna: "På en SF-teater kan Ni alltid lita." Som första program på Lyran har upptagits det Branner-Lindormska stockholmslustspelet "Hans livs match", som blivit en stor framgång överallt."

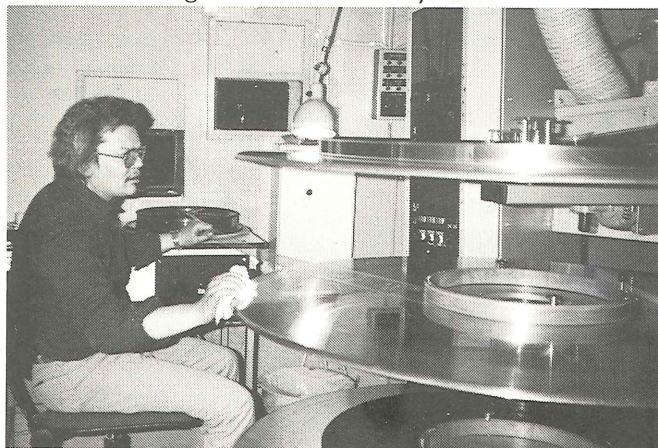
M.K.

Inga och Ulla avskedsfika.

Tommy, Lennart och Bosse. Peter Dagerborn serverar.

Bo Blomquist spolar ner en av de sista filmerna.

I väntan på sista föreställningen.